

3) ค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา¹

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาระดับอุดมศึกษา จำแนกตามแผนงาน

	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ
1. แผนงานบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา	7,056.711	22.61
2. แผนงานจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา	13,810.866	44.25
3. แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา	2,345.335	7.52
4. แผนงานส่งเสริมศาสนา ศิลป วัฒนธรรม	15.585	0.05
5. แผนงานวิจัยระดับอุดมศึกษา	1,003.434	3.22
6. แผนงานบริการวิชาการแก่สังคม	6,612.812	21.19
7. แผนงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา	363.287	1.16
รวม	31,207.530	100.00

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายของแผนงานจัดการศึกษา มีมูลค่าสูงสุด รองลงมาคือ งานบริหารการศึกษา และงานบริการวิชาการแก่สังคม ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายที่มีมูลค่าน้อยคือ งานส่งเสริมศาสนา ศิลป วัฒนธรรม งานกิจกรรมนิสิต นักศึกษา และงานวิจัย ตามลำดับ

2.2.4 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพ

1) ที่ตั้ง

ภาคใต้ของประเทศไทยตั้งอยู่บนคาบสมุทรมาลายู ตั้งแต่ละติจูดที่ 10 องศาเหนือ ทางตอนเหนือสุดของจังหวัดชุมพรลงมาถึงใต้สุดที่ละติจูด 5 องศา 37 ลิปดาเหนือ ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา มีความยาวจากเหนือจดใต้ยาว 750 กิโลเมตร มีความกว้างระหว่าง 25-200 กิโลเมตร ส่วนที่แคบที่สุดของคาบสมุทรที่เรียกว่า คอคอดกระกว้างประมาณ 50 กิโลเมตร อยู่ในเขตจังหวัดระนอง ภาคใต้มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)

ทิศเหนือ	ติดต่อ	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดต่อ	ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่าและทะเลอันดามัน

ภาคใต้มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 70,715 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ

7.3 ของประเทศ

2) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 40 เป็นภูเขาและที่ราบสูง ทางทิศตะวันตกมีแนวเขาตะนาวศรีต่อเนื่องไปจนถึงเกาะภูเก็ตตอนใต้ และภูเขาสันกาลาคีรีกั้นพรมแดน กั้นเขตแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบ มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 4 ล้านไร่ มีที่ราบลุ่มรวมทะเลสาบสงขลาและตอนกลางลุ่มแม่น้ำตาปี-นบพูน ที่ราบลุ่มแม่น้ำปัตตานีและสายบุรี แหล่งน้ำที่สำคัญ ๆ คือ แม่น้ำปากจั่น-แม่น้ำหลังสวน แม่น้ำนบพูน แม่น้ำตาปี แม่น้ำตรัง แม่น้ำปากพอง แม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรี ล้วนเป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ เพราะภูมิประเทศเป็นส่วนประกอบของแหลมมลายู ที่ประกอบด้วยฝั่งทะเลยาวประมาณ 1,672 กิโลเมตร เป็นภูมิภาคที่สวยงาม เต็มไปด้วยสถานที่น่าท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

โครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้ แบ่งเป็น 2 บริเวณ

(1) บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกติดอ่าวไทย ลักษณะฝั่งทะเลราบเรียบ มีเขตน้ตื้นกว้างขวาง มีที่ราบแคบตั้งแต่ชุมพรลงไปถึงจังหวัดนครศรีธรรมราช และเป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น มีหาดทรายสวยงามหลายแห่ง มีแม่น้ำสายสั้น ๆ เกาะที่สำคัญได้แก่ เกาะสมุย เกาะพังงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งผลิตมะพร้าวที่สำคัญในภาคใต้

(2) บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน ภูมิประเทศเกิดจากแผ่นดินยุบตัวลงไป ทั้งนี้เพราะมีหลักฐานในบางบริเวณที่แสดงว่าพื้นดินยุบตัว เช่น บริเวณปากแม่น้ำกระบือ จังหวัดระนอง มีลักษณะเป็นรูปตัววี ลึกเข้าไปในแผ่นดิน ชายฝั่งทะเลเว้าแหว่งมีอ่าวและเกาะมากมาย เกาะสำคัญได้แก่ เกาะภูเก็ต เกาะตะรุเตา เกาะลันตา เกาะลิบง เกาะพระทอง และเกาะยาวใหญ่บริเวณชายฝั่งทะเลบางแห่งน้ำทะเลท่วมถึง มีป่าชายเลนขึ้นอยู่ตั้งแต่อ่าวนงาไปจนถึงจังหวัดสตูล และสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้อีกประการหนึ่งว่า แผ่นดินยุบตัวลงนั้นคือ การที่พบซากหอยซากสัตว์ทะเลในบริเวณดินบางแห่งที่เกาะตะรุเตา นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำสายสั้น ๆ ทางฝั่งทะเลด้านตะวันตก เช่น แม่น้ำกระบือ แม่น้ำตรัง

สัญลักษณ์

	ต่ำกว่า 0 - 100 เมตร
	100 - 200 เมตร
	200 - 300 เมตร
	300 เมตร ขึ้นไป

แผนที่ 3

แสดงลักษณะภูมิประเทศของภาค

สัญลักษณ์

	ป่าสน
	ป่าเต็งรัง
	พื้นที่อื่น ๆ
	นาข้าว
	สวนผลไม้
	สวนปาล์ม
	สวนยางพารา
	สวนมะพร้าว
	สวนกล้วยไม้
	สวนดอกไม้
	สวนสมุนไพร
	สวนผัก
	สวนผลไม้เมืองร้อน
	สวนผลไม้เมืองหนาว
	สวนผลไม้เมืองร้อนชื้น
	สวนผลไม้เมืองร้อนแห้ง
	สวนผลไม้เมืองหนาวชื้น
	สวนผลไม้เมืองหนาวแห้ง

แผนที่ 4

แสดงการใช้ที่ดินของภาคใต้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดทำเอกสาร
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดทำเอกสาร
 ผู้จัดทำเอกสารขอสงวนสิทธิ์ในสิ่งที่ปรากฏในเอกสารนี้ และขอสงวนสิทธิ์ในการนำข้อมูลไปใช้
 ในการจัดทำเอกสารอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดทำเอกสาร

3) ลักษณะภูมิอากาศ

ภาคใต้ของประเทศไทยมีภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน มีปริมาณฝนตกชุกเฉลี่ยประมาณ 2,500 มิลลิเมตรต่อปี และมีช่วงฝนตกประมาณ 170 วันต่อปี มีอุณหภูมิเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน โดยภาคใต้ฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก จะมีฝนตกไม่เท่ากัน และช่วงเวลาต่างกัน ขึ้นอยู่กับลมมรสุมที่พัดผ่าน ซึ่งนอกจากจะมีอิทธิพลต่อการเกษตรกรรมแล้ว ยังเป็นตัวกำหนดการท่องเที่ยวของภาคใต้ด้วย เพราะฝนตกชุก คลื่นลมแรง เป็นอุปสรรคต่อการเล่นน้ำและล่องเรือเที่ยวชมตามเกาะแก่งต่าง ๆ กล่าวคือ ชายฝั่งตะวันออกของภาคใต้บริเวณจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จะได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดจากทะเลจีนเข้าสู่แผ่นดินทางฝั่งอ่าวไทย ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม ทำให้มีฝนตกเฉลี่ย 1,885 มิลลิเมตรต่อปี ส่วนชายฝั่งตะวันตกของภาคบริเวณจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดจากมหาสมุทรอินเดียเข้าสู่แผ่นดินทางฝั่งทะเลอันดามัน ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ทำให้มีปริมาณฝนตกเฉลี่ย 2,407 มิลลิเมตรต่อปี และมีผลให้การท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งเข้าไปบ้าง

เนื่องจากภาคใต้มีฝนตกชุกตลอดปี จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาที่สำคัญคือน้ำท่วม ฝนตกชุกในฤดูลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ (พฤษภาคม-กันยายน) เฉลี่ยน้ำฝนสูงสุด 160 นิ้ว และฝนตกทั่วไปในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์) เฉลี่ยปริมาณน้ำฝนตกต่ำสุด 56 นิ้ว

4) การใช้ที่ดิน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งเป็นยางพาราร้อยละ 42.33 รองลงมาคือ ป่าดงดิบและนาข้าว ตามลำดับ

5) การคมนาคม

(1) การคมนาคมทางบก ประกอบด้วยเส้นทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และถนนท้องถิ่น เส้นทางหลวงที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 หรือเส้นทางสายเพชรเกษม ถือเป็นเส้นทางสายหลักที่มีบทบาทต่อการคมนาคมภาคใต้ เส้นทางรถไฟคือเส้นทางรถไฟสายใต้ ซึ่งยาวที่สุดในประเทศไทยรวมระยะทางเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ ถึงอำเภอสุโขทัย โกลก จังหวัดนราธิวาส 1,159 กม.

(2) การคมนาคมทางน้ำ ปัจจุบันมีท่าเทียบเรือประกอบด้วยแพปลาประมง ท่าเรือชายฝั่งทะเล และท่าเรือองค์การสะพานปลา กระจายตามจังหวัดชายทะเลทั้งทางด้านชายฝั่งตะวันออกตั้งแต่จังหวัดชุมพร-นราธิวาส และชายฝั่งตะวันตกตั้งแต่ระนอง-สตูล การพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางน้ำภาคใต้ยังช้ากว่าการคมนาคมทางบกและทางอากาศ มีบทบาทเพียงด้านการขนส่งสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าเทียบเรือปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นท่าเรือชายฝั่ง มีขนาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เล็กเฟื่องจะเริ่มเปิดท่าเรือน้ำลึกที่สงขลาและภูเก็ต ในอนาคตมีโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่ขนอมอีกแห่งหนึ่ง เมื่อการก่อสร้างท่าเรือเสร็จสิ้นตามโครงการ การคมนาคมขนส่งทางน้ำจะมีบทบาทและความสำคัญมากยิ่งขึ้น

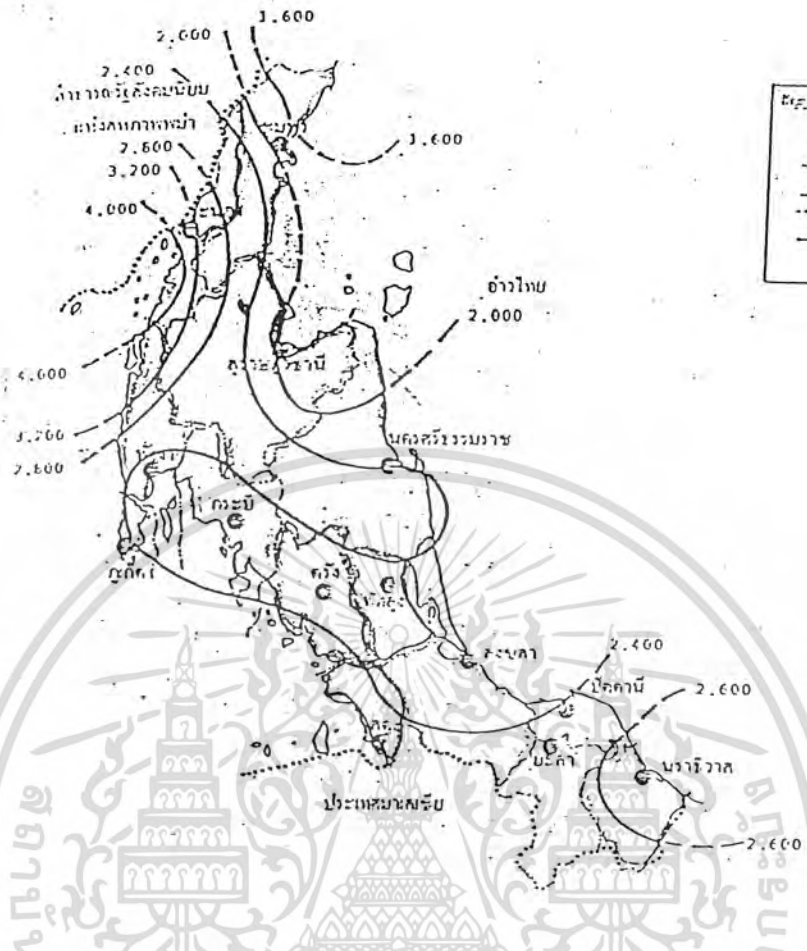
ตารางที่ 12 แสดงการใช้ที่ดินในภาคใต้ ปี 2525 หน่วย : ตารางกิโลเมตร

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	ร้อยละ
ยางพารา	29,935.18	42.33
ปาล์มน้ำมัน	21,000.00	29.70
นาข้าว	230.00	0.33
กาแฟหรือ ไม้ผล	8,080.00	11.42
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	920.00	1.3
ป่าชายเลน	210.00	0.3
มะพร้าว	5,040.00	7.13
พื้นที่อื่น ๆ	3,220.00	4.55
พื้นที่อื่น ๆ	1,025.44	1.45
พื้นที่อื่น ๆ	1,054.56	1.49
รวม	70,715.18	100.00

ที่มา : กองผังภาค สำนักผังเมืองกระทรวงมหาดไทย

(3) การคมนาคมทางอากาศ ปัจจุบันภาคใต้มีสนามบินพาณิชย์ 9 แห่งตามจังหวัดและชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช หาดใหญ่ ปัตตานี นราธิวาส ตรัง ภูเก็ตและกระบี่ ซึ่งในปัจจุบันสนามบินขนาดใหญ่และภูเก็ตได้พัฒนาเป็นท่าอากาศยานนานาชาติ เปิดเที่ยวบินเชื่อมโยงกับประเทศใกล้เคียง นอกนั้นเป็นสนามบินขนาดเล็กซึ่งต้องใช้เครื่องบินขนาดเล็กขนถ่ายต่ออีกทอดหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัญลักษณ์
 ● กรุงเทพมหานคร
 — มณฑลต่างจังหวัด
 - - - - - มณฑลที่มีจังหวัด
 และเขตพิเศษ
 — เส้นเส้นที่ระบุเป็นชั่วโมงระหว่างปี 25 ปี
 (2494-2516)

แผนที่ 5
 แสดงปริมาณฝนเป็นราย
 ของภาคใต้

สัญลักษณ์
 □ ทิวเขาแนวตั้ง
 — ทิวเขา

แผนที่ 6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปแสดงเส้นทางการคมนาคมทางบก
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่ได้รับนำไปใช้
 ของภาคใต้

6) การสาธารณสุขภาค

(1) ไฟฟ้า ปัจจุบันไฟฟ้าภาคใต้มีกำลังการผลิตรวม 345.9 เมกะวัตต์ จากโรงไฟฟ้า 10 โรง ซึ่งประกอบด้วยโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ และโรงไฟฟ้าดีเซล นอกจากนี้ได้รับกระแสจากสายส่งเชื่อมโยงภาคกลางและสายส่งเชื่อมโยงไทย-มาเลเซีย รวมกำลังผลิตทั้งหมด 455.9 เมกะวัตต์ กำลังการผลิตไฟฟ้าปัจจุบันยังเพียงพอต่อความต้องการในอนาคต เนื่องจากอัตราการขยายตัวของการใช้ไฟฟ้าภาคใต้สูง เฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี สำหรับการให้บริการไฟฟ้าแก่พื้นที่ชนบทที่ปัจจุบันดำเนินการแล้วเสร็จ 615 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 61.41 ของภาคใต้

(2) ประปา ภาคใต้มีระบบการประปา 2 แบบ คือ การประปาที่สังกัด การประปาส่วนภูมิภาค และการประปาส่วนท้องถิ่น ที่ดำเนินการโดยเทศบาลและสุขาภิบาล การให้บริการน้ำประปาส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณในเขตพื้นที่ชุมชนเมือง ซึ่งมีพื้นที่รวม 998 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 1.39 ของพื้นที่ภาค ปัจจุบันชุมชนเมืองภาคใต้ที่มีน้ำประปาใช้รวมทั้งสิ้น 105 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 74.47 ของชุมชนเมืองภาคใต้ รวมพื้นที่เขตจำหน่ายน้ำ 781 ตร.ม. โดยที่ประชากรที่ได้รับบริการคิดเป็น 92.51 % ของประชากรเมืองรวมกำลังการผลิตเท่ากับ 297,500 ลบ.ม.

(3) โทรศัพท การให้บริการโทรศัพท์ภาคใต้อยู่ในการดำเนินการของเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 7 และ 8 ซึ่งมีที่ตั้งสำนักงานเขตที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามลำดับ ระบบโทรศัพท์ประกอบด้วยชุมสายครอสสบาร์ และชุมสายจำนวน 37 ชุมสาย มีเลขหมายรวม 34,140 เลขหมาย คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากร 100 คน เท่ากับ 0.54 เลขหมาย การให้บริการโทรศัพท์ภาคใต้จะมีศักยภาพสูงในจังหวัดศูนย์กลางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เช่น หาดใหญ่-สงขลา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ปัจจุบันเลขหมายโทรศัพท์ มีจำนวนไม่เพียงพอ องค์การโทรศัพท์กำลังดำเนินการขยายบริการ โดยเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาภาคใต้ จะมีหมายเลขทั้งสิ้น 117,054 หมายเลข

2.3 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลของจังหวัดสงขลา

2.3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านนโยบาย¹

จังหวัดสงขลาเป็นเมืองหลักที่มีพลังในการกระจายความเจริญจากกรุงเทพฯ ทั้งนี้เพื่อชลอการขยายตัวของประชากร และลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ ลง ดังนั้น ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จึงเร่งสร้างฐานทางสังคมและเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดสงขลา โดยให้เมือง

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, บรรยายสรุปจังหวัดสงขลา 2532, (สงขลา : โรงพิมพ์เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สมงคลการพิมพ์, 2532) หน้า 37 เท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สงขลาเป็นเมืองท่าส่งออก และให้เมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางธุรกิจ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งทางสังคมและเศรษฐกิจต่อจังหวัดสงขลา ในการนี้จึงมีความจำเป็นต้องเร่งวางแผนโครงสร้างจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่น ดังนั้น จึงได้ดำเนินการตามโครงการสำคัญในจังหวัดสงขลา ดังนี้

1) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปัจจุบันมีอยู่ 5 โครงการ คือ

- (1) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหอยโข่ง
- (2) โครงการอ่างเก็บน้ำค่ายเสนาณรงค์
- (3) โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหลา
- (4) โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม
- (5) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามคลองอู่ตะเภา

2) แผนพัฒนาชนบทตามระบบ กชช.

ในปี 2530 จังหวัดสงขลาได้จัดทำแผนพัฒนาชนบทระดับจังหวัดเป็นปีที่สี่ ในช่วงใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 โดยมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในชนบท 5 ประการ ได้แก่ กลุ่มปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มปัญหาผลผลิตรายได้และการมีงานทำ กลุ่มปัญหาสาธารณสุขและการอนามัย กลุ่มปัญหาการศึกษา

3) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

เนื่องจากบริเวณพื้นที่นี้เป็นบริเวณพื้นที่ชายากจน มีน้ำท่วมถึง 3 เมตร เมื่อมีการพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างอื่นด้วย ขณะนี้โครงการใหญ่ที่เสนอไว้แล้ว 3 โครงการ คือ โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำที่อำเภอสะเดา โครงการกั้นเขื่อนที่ตำบลเกาะใหญ่ และโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำที่ตำบลเกาะใหญ่

4) โครงการหมู่บ้านสงขลาพัฒนา

- (1) การพัฒนาด้านอาชีพ การเพิ่มรายได้ และการมีงานทำ
- (2) การพัฒนาด้านการสาธารณสุข
- (3) การพัฒนาด้านการศึกษา ศิลป และวัฒนธรรม
- (4) การพัฒนาด้านสังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย
- (5) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

5) โครงการพัฒนาเมืองหลักรอบนอกของเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัด

สงขลา

ความขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และบริการสิ่งจำเป็นแก่คนชากจนในเมือง ตลอดจนเสนอแนะการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเมืองหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 6) โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้
มีเป้าหมายที่จะลดการเหลื่อมล้ำของความเจริญทางเศรษฐกิจระหว่าง
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีจุดประสงค์ที่จะรองรับโครงการท่าเรือน้ำลึก และเป็นแหล่งจ้าง
งาน เพิ่มรายได้ของประชากรในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียง
- 7) ศูนย์ราชการจังหวัดสงขลา
- 8) โครงการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ
- 9) โครงการปลูกต้นเฟื่องฟ้าจังหวัดสงขลา

2.3.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคม

1) ประชากร

"จากการสำรวจเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2531 มีประชากรทั้งสิ้น 1,045,348 คน เป็นชาย 526,748 คน หญิง 518,600 คน บ้านเรือนอยู่อาศัย 227,623 หลังคาเรือน"¹ ขนาดของครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณ 4.6 คนต่อหนึ่งครัวเรือน จากตารางที่ 13 ประชากรส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในอำเภอหาดใหญ่และเทศบาลเมืองหาดใหญ่ โดยมีจำนวนคนต่อครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4.03 คนต่อหนึ่งครัวเรือน ส่วนในอำเภออื่น ๆ ประมาณ 6 คนต่อหนึ่งครัวเรือน "สภาพโดยทั่วไปในจังหวัดเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบในด้านความเจริญทางวัตถุ โดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้าน ทำให้ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทปรากฏอย่างชัดเจน แต่ในด้านปกครองแล้วไม่ได้เป็นปัญหาต่อจังหวัดแต่อย่างใด"²

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, เรื่องเดิม, หน้า 56

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 56

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนราษฎรและจำนวนบ้านในจังหวัดสงขลา ปี 2532 หน่วยนับ : คน

อำเภอ เทศบาล	รวม	ชาย	หญิง	จำนวนบ้าน
เทศบาลเมืองสงขลา	86,609	43,678	42,931	15,171
เทศบาลตำบลสะเดา	13,888	7,046	6,842	2,491
เทศบาลเมืองหาดใหญ่	138,707	69,293	69,414	26,751
อำเภอเมืองสงขลา	56,071	28,415	27,656	12,541
อำเภอสทิงพระ	49,906	24,372	25,534	8,626
อำเภอจะนะ	73,726	37,296	36,480	12,958
อำเภอนาทวี	41,564	21,630	19,934	7,949
อำเภอเทพา	51,702	26,768	24,934	9,382
อำเภอสะบ้าย้อย	44,409	22,221	22,188	6,538
อำเภอรโนด	75,236	37,963	37,273	14,619
กิ่งอำเภอกระเสสิสินธุ์	17,063	8,475	8,588	3,281
อำเภอรตภูมิ	52,662	26,410	26,252	8,820
อำเภอหาดใหญ่	130,318	65,197	65,121	47,668
กิ่งอำเภอนาหม่อม	16,943	8,490	8,453	3,873
กิ่งอำเภอควนเนียง	30,630	15,035	15,595	4,653
กิ่งอำเภอบางกล่ำ	22,016	10,829	11,187	4,013
กิ่งอำเภอลิงหนคร	74,799	37,281	37,518	10,683
รวม	1,045,348	526,748	518,600	211,061

ที่มา : สำนักงานจังหวัดสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การศึกษา¹

จังหวัดสงขลา มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐบาลและเอกชน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และดำเนินการอยู่หลายฝ่าย อาทิเช่น ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย นอกจากนี้ยังมีส่วนราชการบางส่วนราชการได้จัดการศึกษาบางประเภท เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ ดำเนินการโดยกระทรวงมหาดไทย วิทยาลัยพยาบาลสงขลา ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

(1) หน่วยงานและสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จ.สงขลา	1 แห่ง
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสงขลา	1 แห่ง
- ห้องสมุดประชาชน	9 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	436 แห่ง
- กลุ่มสนใจ	100 แห่ง
- โรงเรียนผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ	3 กลุ่ม
- โรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ	10 แห่ง
- โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	30 แห่ง
- โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา	21 แห่ง
- โรงเรียนสาธิตข้างสงขลา	1 แห่ง
- ศูนย์ฝึกวิชาชีพหลวงประธานราษฎรนิกร	1 แห่ง
- โรงเรียนโสตศึกษา	1 แห่ง
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา	1 แห่ง
- วิทยาลัยเกษตรกรรมสงขลา	1 แห่ง
- วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่	1 แห่ง
- วิทยาลัยประมงสงขลาติณสุลานนท์	1 แห่ง
- สหวิทยาลัยทักษิณ วิทยาลัยครูสงขลา	1 แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปช.	475 แห่ง
- โรงเรียนเอกชนสามัญ, อาชีวฯ หลักสูตรกระทรวง, อาชีวฯหลักสูตร ร.ร.	60, 23, 32 ร.ร.
- โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา	32 แห่ง

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, เรื่องเดิม, หน้า 56

- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตเทคนิคภาคใต้ 1 แห่ง
- (2) สถานศึกษานอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
 - โรงเรียนเทศบาล 12 แห่ง
 - โรงเรียน ต.ช.ด. 12 แห่ง
 - มหาวิทยาลัย 2 แห่ง
 - วิทยาลัยพยาบาล 1 แห่ง
 - สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ 1 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนครู นักเรียน ห้องเรียนในจังหวัดสงขลา ปี 2532 หน่วยนับ : คน

ประเภท สถานศึกษา	จำนวนครู												จำนวนห้องเรียน		
	รัฐบาล			เอกชน			รัฐบาล			เอกชน					
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	รัฐบาล	เอกชน	
ก่อนประถมศึกษา	124	394	518	12	276	288	8,150	7,960	16,110	4,243	4,053	8,296	674	276	950
ประถมศึกษา	2,799	3,320	6,119	126	479	605	64,404	60,211	124,315	7,994	15,660	23,654	4,659	426	5,085
มัธยมศึกษาตอนต้น	615	795	1,410	92	144	236	13,222	10,801	24,023	2,663	2,791	5,454	591	134	725
มัธยมศึกษาตอนปลาย	355	436	791	43	25	68	5,726	6,377	12,103	678	392	1,070	312	32	344
อาชีวศึกษา	241	184	425	180	243	423	5,445	3,313	8,458	2,722	4,770	7,492	269	253	522
	4,434	5,129	9,203	462	1,467	1,620	96,347	88,662	185,009	18,300	27,666	45,966	6,505	1,121	7,626

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา กระทรวงศึกษาธิการ

3) การสาธารณสุข

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางด้านการบริหารสาธารณสุขที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคใต้ เพราะเป็นที่ตั้งโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของรัฐ เช่น โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลโรคเฉพาะทาง (ประสาท) รวมถึง 4 แห่ง นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลสาขาสถานเอนามัย และสถานบริการสาธารณสุขชุมชน กระจายอยู่ทั่วไปทั้ง 10 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ

ตารางที่ 15 แสดงสถิติขึ้น จังหวัดสงขลา

หน่วยนับ : คน

อัตรา	ปี 2526	ปี 2527	ปี 2528	ปี 2529	ปี 2530	ปี 2531
1. อัตราเกิด : 1,000	27.36	23.04	20.74	19.37	18.31	18.03
2. อัตราตาย : 1,000	4.28	3.66	3.43	3.84	4.37	4.10
3. อัตราเพิ่มร้อยละ	2.30	1.93	1.73	1.55	1.39	1.39
4. อัตราทารกตาย : 1,000	12.69	19.00	18.70	15.92	11.29	8.86
5. อัตราฆาตกรรม : 1,000	0.16	0.41	0.29	0.56	0.57	0.42
6. อัตราการเกิดไร้ชีพ : 1,000	-	-	-	2.76	2.12	2.12

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา กระทรวงสาธารณสุข

จากตารางที่ 15 อัตราต่าง ๆ มีค่าลดลงซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพและการพัฒนาของสาธารณสุขจังหวัดสงขลา มีแนวโน้มที่ดีขึ้น เป็นลำดับ

4) ศาสนา

สงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีชาวไทยนับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่มาก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามในอำเภอสะบ้าย้อย เทพา จะนะ นาทวี และกระจายอยู่ในอำเภออื่น ๆ บ้าง ซึ่งในจังหวัดสงขลาที่มีมัสยิดอยู่ทั้งสิ้น 276 แห่ง จากตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงร้อยละของผู้นับถือศาสนาในจังหวัดสงขลาปี 2532

ศาสนา	พุทธ	อิสลาม	อื่น ๆ
ร้อยละ	66	33	1

หมายเหตุ : ในช่องอื่น ๆ ได้แก่ คริสต์ ฮินดู ซิกข์ เป็นต้น

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสงขลา กระทรวงศึกษาธิการ

จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งในจังหวัดสงขลามีวัด 331 แห่ง สำนักสงฆ์ 44 แห่ง พระภิกษุ 3,071 รูป สามเณร 1,085 รูป นอกจากนี้ยังมีโบสถ์ของศาสนาคริสต์อีก 7 แห่ง และของศาสนาพราหมณ์ ฮินดูอีก 1 แห่ง¹

5) ขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวสงขลาทั่วไปได้รับรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของตนไว้หลายอย่าง โดยเฉพาะประเพณีทางพุทธศาสนา โดยสามารถที่จะจำแนกได้ดังนี้

- (1) การชักพระหรือการแห่พระพุทธรูปทั้งทางบกและทางน้ำ จัดใหม่ขึ้นทุกปีในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หลังจากออกพรรษาแล้ว
- (2) การทำบุญวันสารทเดือน 10 โดยจะชุมนุมตักบาตรปีละ 2 ครั้ง คือในวันแรม 1 ค่ำ และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10
- (3) พิธีลอยกระทง จัดให้มีประจำทุกปีในวันเพ็ญเดือน 12
- (4) กีฬาพื้นเมืองที่เป็นที่นิยม คือ การชนโค การชนไก่ กัดปลา
- (5) มหรสพพื้นเมือง คือ หนังตะลุงและมโนราห์

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, เรื่องเดิม, หน้า 56

6) การปกครอง¹

จังหวัดสงขลา แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ 120 ตำบล 936 หมู่บ้าน 3 เทศบาล 14 สุขาภิบาล มีส่วนราชการทั้งสิ้น 234 ส่วนราชการ แยกเป็นส่วนราชการส่วนภูมิภาค 31 ส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น 18 ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ 34 ส่วนราชการ

2.3.3 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวม

จังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวมมีมูลค่ามากเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ โดยมีอัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.09 ต่อปี ซึ่งมีอัตราสูงกว่าอัตราการขยายตัวภาคใต้ที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.80 ต่อปี ตารางที่ 17 แสดงถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลา ซึ่งในช่วงเวลา 7 ปี ได้มีข้อดีเพิ่มขึ้นถึงเกือบ 1 เท่าตัว คือ จาก 1,227.8 ล้านบาทในปี 2524 เป็น 2,192.8 ล้านบาท เมื่อนิยามาผลิตภัณฑ์มวลรวมแยกตามสาขาการผลิต สาขาที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดสงขลามากที่สุด คือ การเกษตร ซึ่งมีมูลค่า 578.1 ล้านบาทในปี 2530 รองลงมาคือสาขาค้าส่ง-ค้าปลีก มีส่วนแบ่งเป็นร้อยละ 22.42 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

2) รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล

จากตารางที่ 17 จังหวัดสงขลา มีราษฎรจากการสำรวจและรวบรวมถึง 8 มีนาคม 2530 ปรากฏว่ามีจำนวน 227,623 หลังคาเรือน เมื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยรายได้ต่อบุคคลแล้วในปี 2530 มีรายได้ 20,100 บาทต่อคน ซึ่งมีอันดับ 8 ของภาคใต้ มีมูลค่าสูงกว่าอัตรารายได้เฉลี่ยต่อบุคคลภาคใต้เล็กน้อย

¹ที่มา : งานทะเบียนท้องถิ่น กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 17 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี 2530 หน่วยนับ : ร้อยบาท

สาขา	ปี (พ.ศ.)	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530
การเกษตร		3,772,422	3,687,428	3,624,955	3,886,095	1,328,958	5,291,027	5,781,936
เหมืองแร่		313,337	200,965	219,041	222,649	232,794	145,565	139,403
อุตสาหกรรม		778,361	760,039	810,036	902,636	397,350	794,729	916,090
ก่อสร้าง		3,898,369	963,466	1,031,623	1,368,586	455,900	1,881,641	1,954,264
ไฟฟ้า-ประปา		203,172	279,872	318,191	352,929	401,750	199,177	573,834
คมนาคม-ขนส่ง		915,715	1,062,276	1,171,149	1,380,748	1,551,654	1,857,560	2,044,233
ค้าส่ง-ค้าปลีก		2,864,968	4,384,205	4,481,091	3,540,865	4,222,632	4,843,341	1,894,688
รายการประกกันภัย		380,556	455,342	598,211	353,120	590,285	618,394	776,324
ที่อยู่อาศัย		389,903	432,732	301,714	546,874	606,931	851,883	901,032
บริหาร		694,175	830,085	1,034,618	999,340	1,075,353	1,161,381	1,206,762
บริการ		1,276,294	1,613,744	1,904,764	2,008,281	2,006,409	2,356,765	2,640,321
ผลิตภัณฑ์จังหวัด		12,278,832	14,729,734	16,721,452	15,763,123	17,373,118	20,301,234	21,828,884
ผลิตภัณฑ์จังหวัด/คน (บาท)		13,969	16,276	17,751	16,036	17,235	19,371	20,000
ประชากร (1,000 บาท)		879	905	942	983	1,009	1,048	1,086

ที่มา : กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3) ธุรกิจการค้า

จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางการค้าและการขนส่ง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ โดยเฉพาะการค้าผลิตภัณฑ์เกษตร ธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา แตกต่างกับจังหวัดอื่นโดยมีแหล่งใหญ่ 2 จุด คือ

อำเภอสงขลา ซึ่งเป็นเมืองทำการขนส่งทางเรือ และยังเป็นศูนย์รวมที่ตั้งของหน่วยงานรัฐทำหน้าที่ควบคุมและขนส่งเสริมการค้า

อำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์กรรมเป็นที่รวมสินค้าประเภทต่าง ๆ ทางด้านอุตสาหกรรม

2.3.4 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสภาพ

สงขลาเป็นเมืองท่าที่สำคัญเมืองหนึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยโบราณ มีชุมชนโบราณและมีเมืองเก่าแก่หลายเมือง มีศิลปโบราณวัตถุ โบราณสถาน วัฒนธรรมนิยมประเพณี ภาษา การละเล่นพื้นเมือง ศิลปพื้นเมือง เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ในจังหวัดสงขลา ปัจจุบันปรากฏว่ามีร่องรอยหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่มีอายุเก่าแก่กว่าสมัยอยุธยา เช่น บริเวณอำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และอำเภอเมืองสงขลา ที่ติดต่อกับอำเภอสทิงพระ เพราะได้พบซากอาคารสถาปัตยกรรม ปฐมกรรม เช่น พระโพธิสัตว์เทวรูป ที่เกี่ยวเนื่องในศาสนาพุทธลัทธิมหายาน และศาสนาพราหมณ์ มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 และได้พบเครื่องปั้นดินเผาจีนสมัยราชวงศ์ถัง มีอายุในพุทธศตวรรษที่ 13 เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าในเขตอำเภอดังกล่าวเป็นเมืองโบราณ ปรากฏชื่อในจดหมายเหตุจีนของหลวงจีนฉือจิงว่า "เซ็ลยั้ง" ซึ่งอาจตรงกับคำว่า "สทิงพระ" ก็เป็นได้ ซึ่งอยู่ในสมัยที่นักโบราณคดีเรียกว่า "ศรีวิชัย"

ในบันทึกของพ่อค้าชาวฮอลันดาที่เข้ามาติดต่อกับชายในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรียกเมืองสงขลาว่า "แซงกอร่า" แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์ธรรมชาติ และการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยามของนาซันนิโกลาส แทร์แวลล์ เรียกชื่อเมืองสงขลาว่า "เมืองสิงขร" จึงทำให้มีการสันนิษฐานว่า ที่มาของชื่อเมืองสงขลานี้มีสองแนวด้วยกันคือ แนวแรกคือชื่อสงขลา เพี้ยนมาจากชื่อ "สงขลา" หรือ "สิงขร" ซึ่งแปลว่า "ภูเขาสอง" คือ เกาะหนู และเกาะแมว เมื่อมองจากทะเลด้านนอก จะเห็นเป็นรูปสิงห์สองตัวหมอบอยู่จึงเรียกว่าเมืองสงขลาว่า เมืองสิงห์แนวที่สองก็อ้างว่า เมืองสงขลา มีภูเขามากมาย เพราะตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาแดง และในสมัยหลังมีการพระราชทานนามเจ้าเมืองสงขลาว่า "วิเชียร" เมืองสงขลาจึงน่าจะมาจากชื่อ "สิงขร" หรือ "สิงขร"

1) ที่ตั้ง¹

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดใหญ่ที่มีความสำคัญของภาคใต้ ตั้งอยู่ ณ เส้นรุ้ง 6 องศา 17 ลิบดา ถึง 7 องศา 56 ลิบดาเหนือ เส้นแวงที่ 100 องศา 01 ลิบดา ถึง 101 องศา 06 ลิบดา ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร เนื้อที่ 7,150 ตร.ม. อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดินประมาณ 1,200 กิโลเมตร และทางทะเลประมาณ 725 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดยะลา ปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอรลิส

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดพัทลุง และสตูล

2) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ทางทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูง มีป่าและภูเขาสูงค้อย ๆ เทลาดไปทางทะเลสาบสงขลา

ทะเลสาบสงขลาเป็นทรัพยากรน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ เป็นทะเลในแผ่นดิน มีพื้นที่กว้างใหญ่ถึง 679,250 ไร่ คลุมพื้นที่จังหวัดสงขลาและพัทลุงแบ่งพื้นที่น้ำ 3 ส่วน คือ ทะเลสาบตอนนอก เป็นน้ำทะเลเค็ม ทะเลสาบตอนใน เป็นน้ำทะเลกร่อยและทะเลน้อย เป็นทะเลน้ำจืดเกือบตลอดทั้งปี ทะเลสาบสงขลาแห่งเดียวของประเทศ มีความอุดมสมบูรณ์ในทางทรัพยากร และความสวยงามทางธรรมชาติ โดยเฉพาะส่วนของทะเลตอนในน้ำเค็มขึ้นไม่ถึง จะมีพืชน้ำและพืชน้ำจืดขึ้นหนาแน่นระจัดกระจายปกคลุมอยู่หนาแน่น ความลึกโดยเฉลี่ย 1-3 เมตร จึงมีแสงแดดและอาหารเพียงพอที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชน้ำและสัตว์น้ำจากการสำรวจของสถานีประมงสงขลา ได้ตรวจพบพันธุ์ปลาในทะเลสาบสงขลา และแหล่งน้ำใกล้เคียงประมาณ 214 ชนิด

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, เรื่องเดิม, หน้า 3

3) ลักษณะภูมิอากาศ¹

จังหวัดสงขลาอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำเป็นฤดูกาล 2 ชนิด คือ ฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมเย็นและแห้งจากประเทศจีน แต่ทำให้สงขลามีฝนตกชุก เพราะลมมรสุมนี้พัดผ่านอ่าวไทย จึงพาเอาไอน้ำไปตกเป็นฝนทั่วไป แต่ก็มีอากาศเย็นเป็นครั้งคราว ลมมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย จึงพาเอาไอน้ำและความชุ่มชื้นขึ้นมา แต่เนื่องจากแนวเขตตะนาวศรีซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกกั้นกระแสลมไว้ ทำให้บริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออกและจังหวัดสงขลามีฝนตกน้อยกว่าภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นด้านรับลม

เนื่องจากจังหวัดสงขลาตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาคใต้ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดจากมหาสมุทรอินเดีย และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านอ่าวไทย ทำให้ได้รับไอน้ำและความชุ่มชื้นมาก อุณหภูมิเฉลี่ยจึงไม่สูงมาก อากาศไม่ร้อนจัดในฤดูร้อนและอบอุ่นในช่วงฤดูฝน ส่วนในฤดูหนาวจะมีอากาศเย็นเป็นบางครั้ง อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.6 องศาเซนเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.4 องศาเซนเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดส่วนมากอยู่ในเดือนเมษายน แต่มีบางปีที่อากาศร้อนที่สุดอยู่ในเดือนพฤษภาคม เคยตรวจอุณหภูมิสูงสุดได้ 38.2 องศาเซนเซียส เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2519 และตรวจอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ 19.1 องศาเซนเซียส เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2504

ฤดูกาลของจังหวัดสงขลา พิจารณาจากกระแสลมประจำท้องถิ่น แบ่งออกได้เป็น 2 ฤดูกาล คือ

(1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ระยะนี้เป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม หลังจากสิ้นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว อากาศจะเริ่มร้อนและมีอากาศร้อนจัดที่สุดในเดือนเมษายน แต่ไม่ร้อนนัก เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเลกระแสลมและไอน้ำทำให้อากาศร้อนเบาบางลง

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, เรื่องเดิม, หน้า 4

(2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มีรสุมตะวันตกเฉียงใต้กึ่งเป็นมรสุมหน้าร้อน และพัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย นำความชื้นและไอน้ำมาปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีฝนตกทั่วไป และในช่วงฤดูฝนยังมีร่องความกดอากาศต่ำปกคลุมภาคใต้เป็นระยะอีกด้วย จึงทำให้มีฝนตกชุกทางชายฝั่งทะเลตะวันตกในปลายเดือนตุลาคม เนื่องจากสงขลาเป็นจังหวัดที่อยู่ทางด้านตะวันออกของภาคใต้ จึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย ทำให้จังหวัดสงขลามีฝนตกมาก ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมอีกช่วงหนึ่งด้วย จึงนับว่าเป็นจังหวัดที่มีฤดูฝนอันยาวนาน ฝนเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 2,093.8 มม. และมีฝนตกประมาณ 159 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 582.6 มม. และมีฝนตกประมาณ 23 วัน เคยวัดฝนสูงสุดใน 24 ชั่วโมง ได้ 329.4 มม. เคยวัดฝนสูงสุดใน 24 ชั่วโมง ได้ 329.4 มม. เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2519

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีประมาณ 79 % โดยมีความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด เฉลี่ย 92 % ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเฉลี่ย 66 % เคยตรวจความชื้นสัมพัทธ์ต่ำที่สุดได้ 36 % ในเดือนมีนาคมและเมษายน

4) การใช้ที่ดิน

จากรายงานและแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของจังหวัดสงขลา ใน พ.ศ. 2527 ของกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน แบ่งลักษณะการใช้ที่ดินออกเป็น 5 ประเภท คือ

(1) พื้นที่ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ซึ่งมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นอยู่โดยรอบทะเลสาบสงขลา และตามที่ราบชายฝั่งทะเล และมีการกระจายอยู่ตามที่ราบลุ่มน้ำต่าง ๆ และตามเส้นทางคมนาคม มีพื้นที่รวม 322.390 ตร.ม. คิดเป็นร้อยละ 4.32 ของพื้นที่จังหวัด

(2) พื้นที่เกษตรกรรม เป็นการใช้ที่ดินซึ่งมีพื้นที่อยู่มากที่สุด คือ 5,384.554 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 72.14 ของพื้นที่จังหวัด ประกอบด้วย นาข้าว มีเนื้อที่ 1,213.707 ตร.กม. ส่วนใหญ่อยู่ในเขตที่ราบลุ่มน้ำ ที่ราบโดยรอบทะเลสาบสงขลาและที่ราบชายฝั่งทะเล โดยมีเขตปลูกข้าวหลักอยู่ในอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ และบางส่วนของอำเภอรัตนภูมิ ทาดใหญ่ จະนะ เทพา และกิ่งอำเภอควนเนียง กิ่งอำเภอกระแสดินสุ ขางพารา มีเนื้อที่ 4,058.624 ตร.กม. จัดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีอยู่มากที่สุด และมีพื้นที่ปลูกมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้ และเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีการขยายตัวเร็ว ส่วนหนึ่งขยายเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีการปลูกอยู่ทุกอำเภอ ยกเว้น อำเภอระโนด และอำเภอสทิงพระ พื้นที่ซึ่งมีการปลูกยางพารามากคือ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดา อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา โดยมีพื้นที่บางส่วนปลูกปะปนอยู่กับไม้ผล และป่าไม้ มะพร้าว ปาล์มน้ำมันและตาลมีปลูกอยู่น้อยมาก และปะปนอยู่กับนาข้าวหรือสวนยางมีพื้นที่รวม 112,223 ตร.กม. โดยมีพื้นที่ปลูก

มะพร้าวมากในอำเภอเมืองสงขลา อำเภอหาดใหญ่และอำเภอเทพา ส่วนตาลเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีปลูกมากในเขตอำเภอระโนดและสทิงพระ สำหรับปาล์มน้ำมันนั้นยังมีปลูกน้อยมาก เพราะภูมิอากาศไม่เหมาะสม

(3) เหมืองแร่ มีอยู่เพียง 20,235 ตร.กม. เป็นเหมืองแร่ดีบุกและวุลแฟรมเป็นส่วนใหญ่ มีอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ สะเดา รัตภูมิ นาทวี และกิ่งอำเภอนาหม่อม

(4) ป่าไม้ มีเนื้อที่ 1,121,238 ตร.กม. หรือร้อยละ 15.20 ของพื้นที่จังหวัด เป็นป่าดงดิบเป็นส่วนใหญ่ และได้รับการประกาศเป็นเขตป่าสงวนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและสวนป่า มีอยู่ในแนวเทือกเขาทางด้านตะวันตกและด้านใต้ของจังหวัด ในเขตอำเภอรัตภูมิ หาดใหญ่ สะเดา นาทวี และสะบ้าย้อย

(5) พื้นที่ลุ่ม ป่าพรุ ป่าชายหาด และป่าชายเลนน้ำเค็ม (รวมทั้งพื้นที่ทะเลสาบสงขลา) มีเนื้อที่ 616.660 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 8.25 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ตามที่ลุ่มน้ำขัง โดยรอบทะเลสาบสงขลา และชายฝั่งด้านอ่าวไทย ในอำเภอรัตภูมิ หาดใหญ่ เมืองสงขลา ระโนด สทิงพระ จะนะ และเทพา

ตารางที่ 18 แสดงลักษณะการใช้ที่ดินจังหวัดสงขลา ปี 2527 หน่วยนับ : ตารางกิโลเมตร

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	สัดส่วน (ร้อยละ)
ชุมชน	322.390	4.32
นาข้าว	1,213.707	16.26
มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน ตาล	112.223	1.51
เหมืองแร่	20.235	0.27
ป่าไม้	1,121.236	15.02
ที่ลุ่ม ป่าพรุ ป่าชายหาด และป่าชายเลนน้ำเค็ม	616.066	8.25
รวม	7,464,483	100.00

ที่มา : แผนที่สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสงขลา กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) การคมนาคม¹

(1) การคมนาคมทางบก แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. เส้นทางถนน

- ทางหลวงแผ่นดิน เส้นทางหมายเลข 4 (เพชรเกษม),
42, 43, 406, 407, 408

- ทางหลวงจังหวัด เส้นทางหมายเลข 4053, 4054,
4085, 4086, 4087, 4111, 4113, 4135, 4196

- ทางหลวงท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังเป็นถนนลูกรัง

- ทางหลวงชนบท ส่วนใหญ่ยังเป็นถนนลูกรัง

2. เส้นทางรถไฟ เป็นเส้นทางหลักอีกด้านหนึ่งติดต่อกับ

กรุงเทพมหานครสู่จังหวัดสงขลา โดยมีเส้นทางจากอำเภอรัษฎาผ่านกิ่งอำเภอควนเนียง โดยมี
ชุมทางรถไฟที่อำเภอหาดใหญ่ และแยกออกเป็น 3 เส้นทาง คือ

- เส้นทางสายสงขลา-หาดใหญ่ (ปัจจุบันเลิกใช้)

- เส้นทางสายหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์

- เส้นทางสายหาดใหญ่-ยะลา-นราธิวาส

นับว่าการขนส่งทางรถไฟยังมีบทบาทในการขนส่งผู้โดยสารและ
สินค้า ในปัจจุบันเป็นชุมทางรถไฟที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ มีสถานีรถไฟในท้องที่จังหวัดสงขลา รวม
15 สถานี

(2) การคมนาคมทางน้ำ ในปัจจุบันมีท่าเรือน้ำลึกสงขลาตั้งอยู่บริเวณ
หัวเขาแดง ด้านนอกมีท่าเทียบเรือได้ 8 ท่า ซึ่งใช้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีท่า
เทียบเรือของกองทัพเรือตรงบริเวณหน้าสถานีทหารเรือสงขลา สำหรับเป็นที่จอดเรือรบเพื่อส่ง
กำลังบำรุงอีกด้วย

(3) การคมนาคมทางอากาศ จังหวัดสงขลา มีสนามบิน 2 แห่ง คือ

1. สนามบินสงขลา ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา อยู่ใน
บริเวณของกองทัพเรือ เป็นสนามบินของทางราชการ มีเครื่องบินของทหารเรือใช้เป็นสถานี
ตรวจตระเวนยามฝั่ง มีลานวิ่ง ลานจอดสำหรับเครื่องบินขนาดเล็ก และขนาดกลาง ปัจจุบันยังใช้อยู่

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา, เรื่องเดิม, หน้า 8

สัญลักษณ์

●	ที่ตั้งอำเภอ
○	ที่ตั้งจังหวัด
---	แนวเขตตำบล
---	แนวเขตจังหวัด
---	แนวเขตอำเภอ
---	แนวเขตประเทศ

แผนที่ 7

แสดงการแบ่งเขตการปกครอง
จังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์

—	ส่วนราชการอื่น	●	ที่ตั้งอำเภอ
—	ทางรถไฟ	○	ที่ตั้งจังหวัด
□	เขตชลประทาน	---	แนวเขตจังหวัด
○	เขตหลวงจังหวัด	---	แนวเขตอำเภอ
		---	แนวเขตประเทศ

แผนที่ 8

แสดงเส้นทางคมนาคมใน
จังหวัดสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่สามารถคัดลอกทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สนามบินหาดใหญ่ ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอหาดใหญ่ประมาณ 11 กม. เป็นสนามบินมาตรฐาน เป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศ มีห้องนักบินโดยสารภายในประเทศ ครั้งละ 300 คน/ช.ม. และห้องนักบินโดยสารชาวต่างชาติครั้งละ 800 คน/ช.ม. สามารถรับเครื่องบินโดยสารทุกชนิดขึ้นลงได้ เส้นทางบินภายในประเทศติดต่อกรุงเทพมหานคร สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต ตรัง บัตตานี นราธิวาส และเส้นทางบินภายในประเทศติดต่อกับประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

6) การสาธารณูปโภค

(1) ไฟฟ้า จังหวัดสงขลาได้รับกระแสไฟฟ้าจากหลายแห่ง ได้แก่ โรงไฟฟ้าลิกไนท์ จังหวัดกระบี่ โรงไฟฟ้าน้ำมัน/แก๊ส ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ไฟฟ้าจากประเทศมาเลเซียเข้าทาง อ.สะเดา โรงไฟฟ้ากังหันแก๊สกำลังผลิต 45 เมกกะวัตต์ ที่อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งมีหม้อแปลง 2 ตัว ใช้ลดแรงดันจาก 115 กิโลวัตต์ ลงเหลือ 33 และ 11 กิโลวัตต์ จำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งนำไปจำหน่ายแก่สถานีจ่ายไฟ 21 แห่ง สถานีที่ใช้กระแสไฟฟ้ามากที่สุดคือ สถานีไฟฟ้าหาดใหญ่ รองลงมาคือที่อยู่อาศัยและธุรกิจ นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของการใช้สูงขึ้นในผู้ใช้ประเภทดังกล่าว

(2) ประปา จังหวัดสงขลา มีกิจการประปาที่ให้บริการแก่ชุมชนและเมืองทั้งหมด 8 แห่ง เป็นกิจการประปาที่อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาล และหมู่บ้านจำนวน 5 แห่ง เป็นกิจการประปาที่อยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคจำนวน 3 แห่ง คือ

1. การประปาสงขลา ครอบคลุมอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ อัตราการผลิต 48,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
2. การประปาพะตง-พังลา อัตราการผลิต 2,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
3. การประปาสะเดา อัตราการผลิต 2,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

(3) โทรศัทพ์ แบ่งได้ดังนี้

1. โทรศัทพ์ภายในประเทศ เป็นบริการที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การโทรศัทพ์แห่งประเทศไทย (ท.ศ.ท.) สำหรับจังหวัดสงขลาอยู่ในเขตโทรศัทพ์ภูมิภาคที่ 8 ซึ่งรับผิดชอบจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีชุมสายโทรศัทพ์หาดใหญ่ เป็นที่ทำการโทรศัทพ์ภูมิภาคที่ 8 ซึ่งควบคุมชุมสายระดับรองลงมา สำหรับจังหวัดสงขลา มีชุมสายโทรศัทพ์รวม 5 แห่ง คือ ชุมสายโทรศัทพ์สงขลา หาดใหญ่ สะเดา คลองแงะ และปาดังเบซาร์ คิดเป็นจำนวนเลขหมายที่มี 7,700 เลขหมาย มีการใช้โทรศัทพ์ภายในจังหวัด 14,163,515 ครั้ง และการใช้ทางไกล 2,112,433 ครั้ง ขอบเขตการบริการทางโทรศัทพ์ที่มีอยู่แต่ในชุมชนขนาดใหญ่ของจังหวัด มีจำนวนเลขหมาย และปริมาณการใช้บริการมากที่สุดในชุมชนสายโทรศัทพ์หาดใหญ่และสงขลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. โทรศัทพ์ต่างประเทศเป็นบริการที่อยู่ ในความรับผิดชอบของการสื่อสารแห่งประเทศไทยจังหวัดสงขลา ปัจจุบันมีโทรศัทพ์ 4 สายจากชุมสายหาดใหญ่ผ่านดาวเทียมติดต่อกับต่างประเทศได้ทั่วโลก และกำลังจะติดตั้งชุมสายโทรศัทพ์ระบบ SPC ที่ชุมสายหาดใหญ่ จะสามารถบริการโทรศัทพ์ต่างประเทศได้อีก 100 สาย และมีโครงการโทรคมนาคมระหว่างประเทศในเครืออาเซียผ่านเคเบิลใต้น้ำ

7) แหล่งท่องเที่ยว¹

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลามีอยู่มาก ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และกิจกรรมสันทนาการ ได้แก่

(1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย ชายหาด มีชายหาดที่สวยงามอยู่ทางชายฝั่งตะวันออกตั้งแต่อำเภอระโนดจนถึงเมืองเทพา มีลักษณะค่อย ๆ ลาดลงสู่ทะเล เหมาะแก่การเล่นน้ำ เกาะต่าง ๆ ในทะเลสาบสงขลาและชายฝั่งทะเลอ่าวไทยเป็นสถานที่เหมาะแก่การตกปลา ในทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งพักอาศัยของนกน้ำนานาชนิด มี น้ำตก ถ้ำ และป่าไม้ ตัวจังหวัดสงขลามีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งสิ้น 40 แห่ง และมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัดในบริเวณดังกล่าว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วยน้ำตกโดนงาช้าง น้ำตกบริพัตรในอำเภอหาดใหญ่ น้ำตกป่ายางในอำเภोजะนะ น้ำตกลอด ในอำเภอสะบ้าย้อย ถ้ำเขาลูกช้างในอำเภอสะเดา และป่าไม้ธรรมชาติ พร้อมทั้งทิวทัศน์ที่สวยงาม

(2) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมและสถานปัตยกรรมที่สำคัญได้แก่ วัด เป็นวัดเก่าที่มีมาตั้งแต่สมัยศรีวิชัยและอยุธยา ในอำเภอเมืองสงขลา โบราณสถาน มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ กำแพงเมืองเก่าบริเวณเขาแดง สุสานเจ้าเมืองบริเวณบ้านหัวเขา ป้อมปากน้ำ แหลมทราย และตำหนักเขาน้อย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา

(3) กิจกรรมสันทนาการและศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ สนามชนโค ในอำเภอหาดใหญ่ จะนะ นาทิว และเทพา การทอดผ้าพันเมืองที่เกาะข้อยในอำเภอเมืองสงขลา ชุมชนเมืองหาดใหญ่ เป็นชุมชนการค้าใหญ่ที่สุด มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการคมนาคมทั้งทางรถไฟ ถนนและสนามบิน มีโรงแรม สถานบริการ ร้านอาหาร และแหล่งสันทนาการที่สามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

¹ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, การศึกษาข้อมูลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา (กรุงเทพฯ : 2530)
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 ลักษณะของกิจกรรมนักศึกษาโดยทั่วไป

ในการจัดกิจกรรมของนักศึกษาในแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพอสรุปได้ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนาตัวนิสิตนักศึกษาเอง
 - 2) เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งในด้านบำเพ็ญประโยชน์ กีฬา สัมมนา กิจกรรม ศิลปวัฒนธรรม และจริยธรรม
 - 3) เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ปลูกฝังและรักษาไว้ซึ่งค่านิยมในตัวนิสิตนักศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ
 - 4) เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ได้นำความรู้ทางวิชาการและบริการ ไปสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านภาวะวิฤตและการดำเนินชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตนักศึกษา ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 5) เพื่อให้ นิสิตนักศึกษา ได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ตรงในสภาพที่เป็นจริงของสังคม อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีจิตสำนึกที่ถูกต้อง ดีงาม และตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม
 - 6) เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความร่วมมือสามัคคี ความรับผิดชอบและเสียสละ เพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กำหนดวิธีการและขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ
 - 7) เพื่อส่งเสริมพละนาามัยและพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 8) เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย
- ซึ่งประเภทและขอบข่ายของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาสามารถแบ่งออกตามลักษณะของกิจกรรมได้ 7 ประเภท คือ¹

¹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, รายงานการวิจัยกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกหลักสูตร ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2529) หน้า 9

1) กิจกรรมด้านวิชาการ

กิจกรรมด้านวิชาการ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทางด้านวิชาการให้แก่นิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกทางด้านพืชสวนก็เป็นสมาชิกสโมสรพืชสวน เพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปลูกและการจำหน่ายไม้ดอก ไม้ประดับ และผลไม้ นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกทางด้านวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชนก็ร่วมกันทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับวารสาร หรือสิ่งตีพิมพ์ เช่น การพิมพ์จุลสารของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

2) กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่นิสิตนักศึกษาทางด้านศิลปและวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปการแสดง ศิลปการพูดและดนตรี เป็นต้น นิสิตนักศึกษาแทบทุกสถาบันได้จัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่น การไหว้ครูและงานลอยกระทง เป็นต้น

3) กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษากระทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หรือสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณสมบัติ โดยทั่วไปนิสิตนักศึกษาจะออกไปพัฒนาชนบทในถิ่นทุรกันดารยากไร้ ส่วนการช่วยเหลือประชาชนในเมืองก็จะเป็นประชาชนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม กิจกรรมนิสิตศึกษาด้านบำเพ็ญประโยชน์มีหลายอย่างด้วยกัน ทั้งในด้านการสร้างถาวรวัตถุ และการให้การศึกษาแก่ประชาชนในด้านอาชีพ ด้านสาธารณสุข เพื่อช่วยให้ประชาชนในชนบทมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4) กิจกรรมทางด้านกีฬา

กิจกรรมทางด้านกีฬา เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนทักษะในการกีฬา การฝึกซ้อมกีฬา นอกจากจะทำให้ให้นิสิตนักศึกษาเกิดทักษะในการกีฬาและให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังทำให้นิสิตศึกษามีร่างกายแข็งแรงอีกด้วย การแข่งกีฬาก็เป็นการฝึกนิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นนักกีฬาด้วย กิจกรรมนิสิตศึกษาประเภทนี้ได้แก่ กีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น ฟุตบอล เทนนิส กรีฑา และกีฬาทางน้ำ เป็นต้น

5) กิจกรรมทางด้านนันทนาการ

กิจกรรมทางด้านนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานและเพลิดเพลินแก่นิสิตนักศึกษา กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การจัดสังสรรค์ การจัดทำเต้นรำ เป็นต้น

6) กิจกรรมส่วนกลาง

กิจกรรมส่วนกลางเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมของนิสิตนักศึกษาและยังเป็นฝ่ายควบคุมและให้การสนับสนุนกิจกรรมส่วนอื่นๆ อีกด้วย โดยทั่วไปกิจกรรมประเภทนี้จะแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารซึ่งทำหน้าที่บริหารและฝ่ายสภานิสิตนักศึกษาซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบองค์การกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ องค์การนิสิตนักศึกษา ศูนย์นิสิตนักศึกษา หรือสโมสรนิสิตนักศึกษา เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไปสำหรับงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนูญาติเห็นไปใช้ประโยชน์อื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) กิจกรรมด้านการเมือง

กิจกรรมด้านการเมือง เป็นกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกซึ่งอาจเป็นการคัดค้าน หรือการสนับสนุนการลดจำนวนเที่ยวของการแข่งม้า หรือ การเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งนิสิตนักศึกษาเห็นว่าเป็นการเลือกตั้งทุจริต และสกปรก

2.4.2 สภาพของกิจกรรมนักศึกษาในปัจจุบัน¹

โดยทั่วไป สภาพของชมรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิก กรรมการบริหาร ประธานและรองประธาน และอาจารย์ที่ปรึกษา จากการศึกษาพบว่าชมรมกว่า 90 เปอร์เซ็นต์มีกรรมการบริหาร 6-10 คน และมีจำนวนสมาชิกในแต่ละชมรมมากกว่า 100 คน โดยส่วนใหญ่แต่ละชมรมจะจัดกิจกรรมประมาณปีละไม่เกิน 6 ครั้ง

ในสถาบันของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยมีจำนวนชมรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเฉลี่ยต่อสถาบันจำนวน 33 ชมรม ซึ่งมีจำนวนชมรมด้านกีฬา 43.47 เปอร์เซ็นต์ ชมรมด้านวิชาการและองค์การกิจกรรมส่วนกลาง 9.66 และ 6.08 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมด้านนันทนาการที่นอกเหนือไปจากกิจกรรมด้านกีฬา เช่น การจัดสังสรรค์ การจัดทัศนศึกษา เป็นต้น และกิจกรรมด้านการเมืองที่นิสิตนักศึกษาจะจัดขึ้นเป็นครั้งคราว แต่ไม่ได้จัดตั้งเป็นชมรม

นอกจากนี้ยังพบว่า มีชมรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ตั้งอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชมรมเกี่ยวกับกิจกรรมด้านวิชาการ บำเพ็ญประโยชน์และกุศลอาสา เป็นจำนวน 1.24 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนชมรมทั้งหมด ในบางครั้งยังพบว่าชมรม ที่ถูกยกเลิกโดยมีสาเหตุมาจากนิสิตนักศึกษาไม่สนใจในกิจกรรมนั้น เลิกตามคำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดินที่ 42/2519 ผู้บริหารสั่งให้ยกเลิกชมรมและอื่น ๆ คิดเป็น 40.54, 18.92, 18.92 และ 21.62 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

ปัญหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่สำคัญได้แก่ การสนับสนุนอย่างจริงจังจากสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนมากทุ่มเทความสนใจและให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องการเรียนการสอนเท่านั้น การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ นั้นเป็นแต่เพียงเรื่องที่ถูกถกกันบางครั้ง

¹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, เรื่อง

บางคราวโดยที่ไม่ได้ลงมือทำอย่างจริงจัง กิจกรรมผลิตนักศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างแท้จริงจากสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ผู้ฝึกสอน และอาจารย์ที่ปรึกษา ปัญหาการขาดแคลนดังกล่าวทำให้กิจกรรมผลิตนักศึกษาขาดคุณภาพ นักศึกษาโดยทั่วไปจึงไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

2.4.3 หลักการออกแบบอาคารสโมสรมักศึกษา

1) ที่ตั้ง

ที่ตั้งของสโมสรมักศึกษา จำเป็นจะต้องเป็นศูนย์กลางของนักศึกษา และคณะอาจารย์ เป็นบริเวณที่คนผ่านมากที่สุด ซึ่งไม่ใช่เป็นศูนย์กลางทางด้านภูมิศาสตร์ ผู้ที่มาสโมสรมักศึกษาขึ้นมา เพราะเขาอยากจะมา ไม่ใช่มาเพราะเขาจำเป็นต้องมา ดังนั้น สโมสรมักศึกษาคควรจัดอยู่ในตำแหน่งที่นักศึกษาส่วนมากอาจเดินผ่านมันเข้าไป แทนที่จะผ่านโดยรอบ หากมหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาใช้รถยนต์กันมาก สโมสรมักศึกษาจะอยู่ในที่ที่ติดต่อเมื่อมีที่จอดรถยนต์อยู่ใกล้ ๆ หากจะใช้เป็นสถานที่ประชุม หรือประโยชน์สาธารณะ จำต้องมีที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้มาเยือน และอยู่ใกล้กับทางเข้ามาจากเมือง หากจะใช้เป็นตัวเชื่อมระหว่างเมืองกับมหาวิทยาลัย ควรจะอยู่ใกล้กับบริเวณคาร์มณฑลที่ใช้กันมากที่สุด

ที่ตั้งควรจะให้ความสะดวกโดยเฉพาะกับนักศึกษาที่อยู่หอพัก เพราะนักศึกษาเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากสโมสรมักศึกษามากที่สุด และการคำนึงถึงการขยายตัวของมหาวิทยาลัย ความคู่ไปกับอาคารที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน

หากสโมสรมักศึกษาตั้งอยู่ในศูนย์กลางที่มีที่จอดรถเพียงพอ ทางเข้าส่วนบริการที่สะดวกมาก และใกล้กับอาคารอื่น ๆ ที่ใช้กันมาก และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มองเห็นมองที่ด หรือเข้ากันธรรมชาติที่สวยงาม ก็นับว่าเป็นที่ตั้งที่ดี

2) การวางผังและการออกแบบ

จุดมุ่งหมายของสโมสรมักศึกษาเป็นจุดสำคัญที่มีคุณภาพต่อสังคม วัฒนธรรม และการพักผ่อนภายในมหาวิทยาลัย เป็นอาคารที่สนองประโยชน์ใช้สอยที่อาคารอื่น ๆ ไม่สามารถให้ได้ สโมสรมักศึกษาโดยมากจะถูกออกแบบมาได้ไม่ดีนัก ซึ่งอาจจะไม่ใช่ความผิดของสถาปนิก แต่เพียงอย่างเดียว โดยมากจะเป็นความผิดของผู้รับผิดชอบต่อการปรับปรุงโครงการสโมสรณ์ของมหาวิทยาลัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องกำหนดได้ว่า นักศึกษาหรือคณะอาจารย์สามารถเข้าร่วมได้มากน้อยเพียงใด บ่อยครั้งที่สโมสรมักศึกษาถูกมองในลักษณะของอาคารที่สนองประโยชน์ใช้สอยที่บ้าน ไม่อาจจะให้ได้ แทนที่จะมองว่า ประโยชน์ใช้สอยใดสมควรต่อการเป็นศูนย์กลางของชุมชนมหาวิทยาลัย หากเป็นการออกแบบในระยะยาวควรคิดถึงการทำเอาส่วนต่าง ๆ ของชีวิตที่ควรอยู่ในสโมสรณ์รวมอยู่ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบสโมสรมให้ดีขึ้น ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงความเป็นจริง สอน ประโยชน์ใช้สอยให้ได้มากที่สุด ส่วนเชื่อมต่อก็เป็นสิ่งสำคัญ การแบ่งบริเวณเหล่านี้มีความสำคัญ ทั้งสิ้น เพื่อให้การใช้ของนักศึกษามีการกระจายออกไปทั่วทุกชั้นของสโมสร ในบางครั้งการออกแบบสโมสรก็ดูสามัญเกินไป หรือน่าเกลียดสำหรับชุมชน เห็น กล่าวคือ ไม่มีสิ่งดึงดูดหรือเชื้อเชิญให้นักศึกษาเข้าไปใช้อาคาร ดังนั้น สิ่งจำเป็นในการออกแบบอาคารสโมสรต้องคำนึงทางด้าน ความงาม ความมีระเบียบให้ถูกกับรสนิยมของผู้ใช้อาคาร และความต้องการของผู้ใช้อาคาร ตลอดจนความนิยมในท้องถิ่นและประเพณีนิยม ควรใช้ประโยชน์ใช้สอยและการตกแต่งที่เหมาะสม กลมกลืนที่สุดต่อสภาพการต่าง ๆ ในการกำหนดพิภคในการออกแบบของอาคารสโมสร อาจกำหนด พิกัดโดยพื้นที่มาตรฐาน ดังตารางที่ 19 ดังนี้

ตารางที่ 19 แสดงพื้นที่ของอาคารสโมสรนักศึกษา หน่วยนับ : ตารางฟุต/คน

จำนวนนักศึกษา	จำนวนพื้นที่
ไม่เกิน 5,000 คน	8
ไม่เกิน 10,000 คน (มากกว่า 5,000 คน)	7
ไม่เกิน 15,000 คน (มากกว่า 10,000 คน)	6
ไม่เกิน 15,000 คนขึ้นไป	6

3) ตัวอาคาร

ตัวอาคารเป็นศูนย์กลางชุมชน (Community Center) อาจจะเป็น ห้องสมุด ศูนย์ศิลปะ โรงภาพยนตร์ ห้องบิลเลียด และโบว์ลิ่ง สำนักงานใหญ่ด้านกีฬาและห้องที่เขว นอกสถานที่ หน่วยประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยหน้าที่ประโยชน์ใช้สอยจะบรรจุสิ่ง อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ใช้สอยโดยทาง รูปร่างและการออกแบบ รูปแบบควรเป็นแบบท้องถิ่น ถ้าสโมสรได้รับพิจารณาให้เป็นที่นั่งเล่นของ มหาวิทยาลัย ควรสะท้อนให้เห็นถึงความอบอุ่น และความเป็นห้องนั่งเล่น อย่างไรก็ตาม กิจกรรม ส่วนมากของสโมสรเป็นแบบกันเองโดยธรรมชาติ และกิจกรรมส่วนมากดำเนินงานโดยนักศึกษาที่เป็นกันเอง ดังนั้น ธรรมชาติของอาคารสโมสรอาจเป็นกันเองเป็นส่วนใหญ่ เพื่อสนองให้เห็นถึง กิจกรรมที่บรรจุในนั้น อาคารสโมสรที่ได้รับการวางผังดี มักแยกกันที่ต่าง ๆ โดยประโยชน์ใช้สอย เพื่อให้มีการติดต่อ การตรวจตราและการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรม

ความแตกต่างกันของสิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมของอาคาร
สโมสร์ จึงจัดแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ 8 ส่วน คือ

(1) ส่วนบริหาร บริการ และบำรุงรักษา

กิจกรรมบางอย่างของสโมสร์นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนัก เป็นต้นว่า
ความต้องการที่จะให้มีร้านตัดผม และห้องตรวจไม้สูงน้ก ซึ่งกิจกรรมเกือบทั้งหมดอยู่ในธรรมชาติ
ของการบริการ และส่วนมากปฏิบัติการโดยสมาชิกที่จ้างมา ถ้าสภานักศึกษามีที่ทำงานตั้งอยู่ห่าง
ออกไปจากที่ทำการบริหาร หน้าที่ของสมาชิกก็ยิ่งเด่นชัด เพราะบริการหลายชนิด เช่น การ
สัมภาษณ์ และรับสมัครคณะกรรมการมาฝึกงานสโมสร์ หรือดำเนินงานขององค์การ ดำเนินการใน
สำนักงานนักศึกษาทั้งสิ้น

(2) ส่วนอาหาร

ส่วนอาหารมีบริการอาหารต่าง ๆ เทียบเท่าโรงแรมทันสมัย
ขนาดใหญ่ทีเดียว รวมถึงร้านชาเย็น น้ำหวาน ไอศกรีม ห้องอาหารส่วนตัว ห้องฟู้ดช็อป ห้องอาหาร
คณาจารย์ ห้องอาหารนักศึกษาไปกลับ ห้องอาหารสำหรับผู้หญิงและห้องจัดเลี้ยง บริการด้านอาหาร
เครื่องดื่ม เป็นบริการที่น่าพอใจได้มาสโมสร์ จะเห็นต้องวางผังออกแบบก่อสร้างอย่างมีประสิทธิภาพ
ดังนี้

1. พื้นที่บริการ เหมือนกับสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ใน
อาคารหน้าที่ของพื้นที่บริการอาหารแปรตามสถาบัน สิ่งอำนวยความสะดวก อาหารการกินที่มีอยู่
เดิมและนโยบายของสโมสร์
2. ส่วนประกอบของพื้นที่ด้านอาหาร ได้แก่ ห้องรับของ ห้อง
เก็บของ ที่ตัดเนื้อ การเตรียมผัก การปรุง การทำขนม ไอศกรีม สลัด การบริการ การรับ
ประทานอาหาร การล้างภาชนะ การล้างจาน ห้องเก็บขยะ การบำรุงรักษาซ่อมแซม ห้องน้ำ-
ส้วม และสำนักงาน ส่วนประกอบเหล่านี้ใช้ในสโมสร์ที่ใหญ่ที่สุดเท่านั้น
3. บริเวณรับของ ไม่จำเป็นต้องแยกส่วนอื่นของอาคารสโมสร์
ถ้าจะรวมกับพื้นที่บริการอื่น ๆ ทั้งหมด ก็อาจจะจ้างเสมียนรับของได้ แม้สโมสร์เล็ก ๆ ก็ควรใช้
เสมียนเฝ้าห้องเก็บของ (Clerk-Storekeeper) ซึ่งห้องรับของควรอยู่ใกล้แผนกบริการอาหาร
4. ส่วนเก็บของ ห้องเก็บของในบริเวณอาหารรวมถึงห้องเก็บ
อาหารแห้ง หรืออาหารที่ไม่เน่า ห้องเก็บอาหารประจำวัน ห้องเย็น ห้องเก็บขยะบางแห่งมีส่วน
ปลีกย่อยอีกมาก เช่น เครื่องทำความสะอาดสำหรับเนื้อ ผลไม้ ผัก และไอศกรีม

5. ส่วนบริการ ส่วนบริการอยู่ระหว่างส่วนเตรียมอาหาร และ
ส่วนรับประทานอาหารมักจะเป็นที่วางอาหารลงบนจานส่วนตัว แล้วกระจายไปหรืออาจจะจัดในรูป
ของเคาน์เตอร์ในคาเฟ่เรีย ครัวบริการ หรือห้องเตรียม เคาน์เตอร์ ในพื้นที่นี้จะต้องรักษา
อาหารให้เย็นหรือร้อนและเป็นที่เก็บจานได้อีกด้วย

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาหารที่ปรุงเตรียมในอาคารสโมสรใหญ่ๆ อาจกระจายไปหลาย ๆ ทิศทาง เช่น คาเฟ่เรีย คอนเสิร์ต ครั้วบริการ ห้องจัดเลี้ยง ร้านขายน้ำหวาน ไซดา คือพีซออฟ คอนเสิร์ตคาเฟ่เรียของพนักงาน ห้องอาหารส่วนตัว ซึ่งอาจจะได้รับบริการจากครั้วแห่งเดียวกันนี้ โดยการเตรียมอาหารสำรองที่จัดไว้ในฉากกั้นบริการ การส่งอาหารไปยังส่วนบริการเหล่านี้ต้องการการขนส่งหลายประเภท คาเฟ่เรีย ต้องการอาหารเป็นระลอกที่ค่อนข้างสม่ำเสมอในเวลา 2 ชั่วโมง ส่วนห้องจัดเลี้ยงและห้องรับประทานอาหารส่วนตัว ต้องการให้ทุกคนได้รับการบริการที่เกือบจะพร้อมกันทีเดียว ห้องอาหารสาธารณะ และร้านขายน้ำหวาน ไซดา ต้องการการบริการที่เป็นเฉพาะตัวยิ่งขึ้น

สโมสรมากแห่งใช้ธุรกิจที่บริการได้รวดเร็ว คล่องตัวด้วยกาแฟ แชนวีซ และบริการเครื่องดื่ม ซึ่งชายกั้นนอกอาคาร ธุรกิจเช่นนี้มักจะเห็นในตอนเย็นเพื่อให้นักศึกษานักกลับ ไปยังที่พัก หรือเพื่อผ่อนคลายจากการเรียน

6. ห้องอาหาร โดยพื้นฐานห้องอาหารที่มีหน้าที่บรรจุรับประทาน อาหาร ถ้ามีเพียงหน้าต่าง วิวประหลาดและมีประสิทธิภาพที่สุด จะได้รับความสำเร็จโดยจัดโต๊ะยาว พร้อมด้วยเก้าอี้ที่เก็บไว้ได้โต๊ะ พร้อมทั้งห้องขนาดใหญ่ไว้ทานอาหาร เนื่องจากโปรแกรมการศึกษาและบริการบางอย่าง กระทำกันในห้องอาหารและจะต้องทำอะไรที่มากกว่าการจัดบรรจุคนรับประทานอาหาร ซึ่งควรจะบรรจุกิจกรรมต่าง ๆ อันได้แก่ การเล่นไพ่ หมากกรุก การเดินรำ การเล่นสนุกสนาน อุปกรณ์หรือการเล่นดนตรีเดี่ยว ศูนย์รวมวิทยุ หรืออาจจะมีการกล่าวสุนทรพจน์ อาจจะจัดให้มีการแสดง หรือเป็นที่ตั้งคะแนนเสียง อาจใช้จัดปาร์ตี้ส่วนตัวบางส่วน บางห้องจัดให้มีการประชุมส่วนตัวคนนั้น ๆ คนพร้อม ๆ กันกับการคุยกันสองต่อสองในห้องอื่น ๆ ฉะนั้น ไม่ใช่เพียงแต่เป็นที่รับประทานอาหารเท่านั้น ห้องอาหารเป็นที่รวมคนโดยแท้จริง เป็นที่สำคัญที่จะนำเอานักศึกษา คณะจารย์ ศิษย์เก่า พนักงาน และสาธารณชนมารวมกัน ซึ่งเน้นถึงความ เป็นสโมสรชัดขึ้น

สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาหาร ชนิดต่าง ๆ ในสโมสรขนาดใหญ่ขึ้น เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงหน้าที่ใช้สอย ที่ต้องการการบริการทางด้านอื่นอีก เช่น มีร้านน้ำหวาน ไซดา หรือสแนคบาร์ ซึ่งมีการกินหรือดื่มได้ง่ายและรวดเร็ว หรือเป็นที่กระชับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนฝูง ไม่ว่าจะเป็นการสนทนา ฟังเพลง หัวเราะ สนทนา ซึ่งจะมีหรือไม่มีบริการตามโต๊ะก็ตาม เพื่อเป็นอาหารมอที่ยอดเส้นยัดสายหรือสนุก ๆ

(3) ส่วนเเจียบ

ส่วนเเจียบทั้งหมด ไม่จำเป็นต้องเชื่อมติดต่อกัน แต่ควรจะแยกจากส่วนมีเสียง เช่น ครั้ว ส่วนทำงาน หรือส่วนเล่นเกมส แต่จริงแล้วส่วนเเจียบนี้แบ่งเป็นส่วนย่อยได้ง่ายมาก โดยหน้าที่ใช้สอยที่สามารถแยกได้ ฉะนั้น ส่วนอยู่อาศัย เช่น ห้องพักแขก หรือห้องนอนของคนใช้ ควรจะแยกจากห้องนั่งเล่น และห้องพบปะสังสรรค์ ซึ่งมีเสียงและการรวมเอาส่วนเหล่านี้เข้าด้วยกัน จะยิ่งทำให้มีการดำเนินงาน การตรวจตราและดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนกิจกรรมนักศึกษา และที่ทำงานนักศึกษา ควรจะจัดอยู่ด้วยกัน เพื่อการง่ายต่อการติดต่อและการตรวจตรา ซึ่งสามารถแบ่งส่วนต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ห้องพบปะสังสรรค์ เมื่อดูการจัดประเภทจะเห็นความแปรผันเป็นอย่างมากในการใช้ห้องพบปะสังสรรค์ ห้องพักผ่อนและนั่งเล่น (Lounge) ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงกันได้ ถ้าห้องพักผ่อนไม่ต้องใช้ตามโปรแกรมตามระเบียบ แต่ปล่อยให้ใช้กันอย่างตามสบาย จำนวนของห้องพบปะสังสรรค์ที่ต้องการก็จะมากกว่าความต้องการมากขึ้น

ความต้องการห้องพบปะสังสรรค์เล็ก ๆ มากไม่ได้หมายความว่าความต้องการห้องใหญ่ลง การจัดใหม่ทั้งห้องใหญ่และเล็กเพียงพอย่อมจะดีที่สุด แต่การจัดแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ (Compromise) โดยแบ่งห้องใหญ่ ๆ ให้เป็นห้องเล็ก โดยใช้กันด้วยผนังพับหรือเลื่อน เป็นสิ่งที่ยอมรับอันหนึ่ง แม้จะเป็นการจัดแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ ที่ผิด ๆ ที่มักจะเป็นปัญหาทางด้านเสียงก็ตาม

ห้องพบปะสังสรรค์เล็ก ๆ บางห้องที่ติดตั้งโต๊ะและที่นั่งก็อาจจะเป็น 2 เท่า ให้เป็นห้องประชุม และโต๊ะอาจจะใช้เป็นเวทีสำหรับการพบปะสังสรรค์ และเป็นโต๊ะประชุม

การเพิ่มห้องฉายเล็ก ๆ ในส่วนปลายของห้องพบปะสังสรรค์ ทำให้การฉายภาพยนตร์แก่กลุ่มคนเล็ก ๆ ง่ายขึ้น และตัดความจำเป็นที่ต้องขนส่งและติดตั้งเครื่องฉายลง

2. ห้องพักผ่อน ห้องพักผ่อน สำหรับผู้ชาย ผู้หญิง คณาจารย์ คนไปกลับ อาจจะมีใหม่ในอาคารสโมสร ความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยจะเป็นตัวกำหนดชนิดของห้องพักผ่อนที่ต้องการ มหาวิทยาลัยที่มีห้องพักเท่ากับจำนวนนักศึกษา ไม่จำเป็นต้องมีห้องพักผ่อนสำหรับคนไปกลับ ในวิทยาลัยหญิง บางทีก็พบว่าห้องพักผ่อนสำหรับผู้ชายไม่จำเป็น แม้มันอาจจะต้องมีเพื่อบริการ แต่ก็เป็นที่โอกาสพิเศษ ลักษณะความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยและที่ตั้งของสโมสร อาจารย์ อาจจะเป็นตัวกำหนดความต้องการที่จะมีห้องพักคณาจารย์ได้ และยังเป็นตัวกำหนดสิ่งบันเทิง สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักอาศัยอีกด้วย

3. ห้องอ่านหนังสือ มหาวิทยาลัยทุกแห่งมักจะมีห้องสมุดอยู่แล้ว แต่ก็ยังต้องมีห้องอ่านของสโมสร เพื่อกระตุ้นให้หนังสือการอ่าน ซึ่งก็เป็นการพักผ่อนที่ดีทางหนึ่ง หนังสือในห้องนี้มักจะเป็นทางด้านวารสาร หรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งมักจะวางบนหรือรอบ ๆ ห้อง อาจจัดรวมไว้ในห้องพักผ่อนก็ได้

4. ห้องดนตรี มักจะเกิดปัญหาด้านการควบคุมและการใช้เพราะเครื่องเล่นจานเสียงและเทปมีค่าสูง เครื่องเล่นอาจจะเสียหายได้ง่าย และพลังของเสียงก็มีมากพอที่จะเปลี่ยนส่วนที่เรียกว่าส่วนเงียบนั้น ให้กลายเป็นส่วนที่มีเสียงดังที่สุดก็เป็นได้ โปรแกรมการฟังดนตรีทั้งหมดต้องได้รับการไตร่ตรองดี ๆ ล่วงหน้า แต่ละคนที่ได้ฟังดนตรีอาจจะฟังในห้องเล็ก ๆ หรือห้องพักผ่อน อาจจะใช้หนึ่งโดยไม่รบกวนใคร หรือการฟังเป็นกลุ่มตามรายการ เช่น รายการ

เพลงขามต้มกาแฟ อาจจะจัดในห้องพักผ่อน เอนกประสงค์ เพื่อติดตั้งเครื่องเล่นหรือลำโพงจากระบบรวม หรืออาจจะจัดไว้ในห้องพักผ่อนดนตรีที่ออกแบบเพื่อการฟังดนตรีโดยเฉพาะ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องพิจารณาก่อนการออกแบบวางผังอาคาร เพราะเกี่ยวกับเรื่องท่อสายไฟ ชั้นเก็บหนังสือ การป้องกันเสียงสะท้อน เครื่องมือ เฟอร์นิเจอร์ ที่จ่ายกระแสไฟฟ้า ประตูกระจกสำหรับการตรวจตรา วิธีการจัดลำดับเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับห้องดนตรี

5. พื้นที่บริการนอกเวลา นักศึกษาที่ไม่อยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย เป็นปัญหาแก่สโมสรอย่างมาก ซึ่งความต้องการของกลุ่มนี้ต่างไปจากคนที่อยู่ประจำ เช่น ต้องการที่จอดรถในมหาวิทยาลัย ที่รับประทานอาหารหรือข้าวห่อ ที่เก็บหนังสือ ที่นั่งพักผ่อน หรือบางที่มีการพักค้างคืนเป็นบางโอกาส ซึ่งสโมสรจะต้องบริการในสิ่งเหล่านี้ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น นักศึกษายังต้องการที่จะรับประทานอาหารในสโมสรเพื่อพบปะสังสรรค์ ดังนั้น เป็นการสมควรที่จะวางแผนผังล่วงหน้าให้สนองความต้องการมากเท่าที่จะมากได้

6. ห้องรับรอง อาคารสโมสรจำนวนมาก บรรจุสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแขก ในเวลากลางคืน ซึ่งมีตั้งแต่ห้องเดี่ยวจนถึงห้องชุด เพื่อทำให้เป็นที่พักที่สะดวกสบายพร้อมบริการ ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ อาจจะให้บริการสำหรับแขกมหาวิทยาลัยเป็นหลักใหญ่ เช่น สำหรับกลุ่มที่มาเยือน ศิษย์เก่าที่กลับมา หรือนักศึกษา เป็นส่วนเพิ่มของรูปแบบการบริการของอาคารสโมสร โดยที่นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการอาจจะให้นักศึกษาซึ่งเรียนวิชาบริหารโรงแรมเป็นวิชาหลักก็ได้ การจะจัดให้มีห้องพักแขก รวมอยู่ในอาคารสโมสร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น ความต้องการในปัจจุบันและอนาคต โรงแรมข้างเคียง เป็นต้น การศึกษาอย่างรอบคอบจะเป็นทางที่ให้เห็นข้อเท็จจริงที่สโมสร สมควรมีส่วนร่วมอยู่ด้วยหรือไม่

7. ส่วนกิจกรรมนักศึกษา คือที่ซึ่งบรรจุโต๊ะและตู้เก็บเอกสารจำนวนหนึ่ง ซึ่งสามารถใช้โดยองค์การนักศึกษาที่ทำงานในหนึ่งปีการศึกษา ฉะนั้นกลุ่มซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้สำนักงานก็สามารถได้รับการบรรจุในที่ที่กำหนด ให้หน้อยที่สุดเท่าที่จำนวนของกลุ่มและกิจกรรมในแต่ละมหาวิทยาลัยควรมี ซึ่งอาจจะใช้พื้นที่ดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดขนาดของมัน และจะเป็นการดีที่จะพิจารณาถึงพื้นที่ซึ่งมีอยู่แล้วนั้นว่า อาจจะมีความต้องการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ฉะนั้นการเผื่อพื้นที่การวางผังไว้บ้างจะเป็นการดี

(4) โรมมหรสพ อาคารสโมสรที่ตั้งอยู่ใกล้ โรงมหรสพที่ทันสมัยและติดตั้งเครื่องมือและเครื่องใช้ที่ดี ก็น่าที่จะมีโรงมหรสพเป็นของตนเอง เพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้นเอง เช่น บัลเล่ย์ การละคร อุปรากร และอื่น ๆ ซึ่งต้องการโรงมหรสพเพื่อการฝึกซ้อมและการแสดงจริง และยังใช้เป็นที่พักผ่อนพบปะสังสรรค์และประชุมปรึกษาหารือขององค์การและแผนกต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ให้เห็นว่า การศึกษาความต้องการอย่างละเอียดนั้นจะช่วยให้รู้ถึงหน้าที่และความต้องการที่แท้จริงของโรงมหรสพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงมหรสพดูเหมือนจะเป็นมหรสพจริง ๆ ถ้าบรรจุเอาความต้องการของรายการละครของมหาวิทยาลัย ซึ่งค่อนข้างจะเป็นที่นิยมของชนทั้งหลาย และเพิ่มสิ่งต่าง ๆ ดังเช่น เวทีออร์เคสตรา ทางขึ้นลงเวทีของคน เพื่อการแสดงต่าง ๆ การประกวดร้องเพลง และที่คล้าย ๆ กันคือ ความสามารถที่จะบรรจุที่นั่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยใช้แผนผังเลื่อนหรือผ้ากัน

(5) ส่วนกลางแจ้ง

ซึ่งขอบเขตของพื้นที่ส่วนนี้ จะขยายหรือพัฒนาขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอยู่แล้วในมหาวิทยาลัย จำนวนชนิดของกีฬาภายในอาณาเขตสโมสร ซึ่งสามารถเล่นข้างนอกได้ อาจจะจัดให้มีแบดมินตัน โบว์ลิ่งบนสนามหญ้า โบว์ลิ่งอิตาลี ซึ่งเล่นบนคอร์ทลานหญ้าแคบขาว (Boccie) การเล่นแผ่นเหล็กทอยบนน้ำแข็ง (Curling) กอล์ฟชนิดเล่นในสนามหญ้าเล็ก ๆ (Clock Golf)

5) การจัดพื้นที่ให้ลงตัว

สิ่งอำนวยความสะดวกของสโมสรบางอย่างต้องอยู่ในระดับเดียวกับถนน แต่บางสิ่งอาจจะปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับอื่น ๆ มีเหตุผลสำคัญที่จะวางส่วนบริการอาหาร ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ห้องเก็บหนังสือ สำนักงานชายตัว บอลล์รูม และสำนักงานบริหารไว้บนชั้นติดดิน ส่วนพื้นที่อื่น ๆ เช่น สำนักงานพิมพ์หรือสำนักงานกิจกรรมนักศึกษา อาจจะอยู่ในที่ที่มีการเข้าออกได้น้อยกว่า ส่วนห้องนอนแขก ควรอยู่ในส่วนเงียบจะเป็นการดีกว่า เพราะเหมาะที่จะอยู่ชั้นสูงขึ้นไป หรือห่างออกไป สิ่งอำนวยความสะดวกที่หารายได้ เช่น ร้านขายหนังสือ หรือร้านขายน้ำหวานโซดา ด้รับการเลือกให้อยู่ก่อนห้องนั่งดนตรี หรือห้องสมุดที่เลือกอ่านหนังสือจัดแบบเป็นกันเองและผ่อนคลายอารมณ์ แม้ว่าอาจจะมีความต้องการที่จะตั้งในที่เปิดเผย เพื่อการอยู่ใกล้ชิดสำหรับคนที่อยากจะมาติดตาม แต่การจราจรมายังส่วนที่มีที่นิยมมาก ใช้เดินทางและบันไดเต็มไปหมด เป็นเหตุให้รบกวนส่วนอื่น ๆ และเป็นภาระในด้านการบำรุงรักษาอาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่นาน ๆ ใช้ครั้ง เช่น บอลล์รูมหรือโรงงานอดิเรก ก็อาจจะต้องจัดไว้ชั้นบนสุด

2.5 การศึกษาตัวอย่างอาคารประเภทเดียวกัน

2.5.1 อาคารภายในประเทศ

อาคารสโมสรนักศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานที่ : กรุงเทพมหานคร

อาคารจุฬจักรพงษ์ เป็นอาคารสโมสรนักศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ซึ่งเป็นส่วนต่อเติมของอาคารศาลาพระเกษียณในบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการรื้อชั้นบนเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเหมือนผู้ใดเห็นใบเขียวขี้เฒ่าขึ้นต้นการศึกษาของอาคารส่วนหลังเดิมที่เป็นอาคารสองชั้นนอกแล้วสร้างอาคารใหม่คร่อม อาคารที่มีอยู่เดิม เป็นไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้

อาคารกิจกรรมรวมสูง 4 ชั้น และเตรียมไว้สำหรับต่อเติมในอนาคตอีก 1 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอยรวม เฉพาะสร้างใหม่ 4,766 ตารางเมตร ชั้นล่างเป็นโรงอาหารรวมของนิสิต 1,000 คน ชั้นสอง เป็นร้านอาหารสโมสรอาจารย์ 200 คน และห้องจัดเลี้ยงอีก 3 ห้อง ชั้น 3 เป็นที่ทำการของ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต และสำนักงานกองกิจการนิสิต ที่ทำการองค์การบริหารนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้น 4 เป็นที่ทำการของชมรม 23 ชมรม และชั้นดาดฟ้าเป็นที่เตรียมไว้ต่อเติม ปัจจุบันใช้เป็นลานอเนกประสงค์ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงพื้นที่อาคารเดิมอีก 1,936 ตารางเมตร เพื่อใช้เป็นสำนักงานของสโมสรอาจารย์ และสภาคณาจารย์ รวมทั้งส่วนบริการห้อง เครื่องต่าง ๆ ระบบต่าง ๆ ภายในอาคารมีรายละเอียดดังนี้

- ระบบประปา มีถังเก็บน้ำ 160 ลบ.ม. ใต้ดิน ไม้ชั้น
 - ระบบกำจัดของโสโครก มีบ่อเกรอะ-บ่อซึมรับจากห้องน้ำ แล้วผ่านไปยังตัวกรองไว้อากาศ ถึงแช่ลล์ ก่อนทิ้งลงท่อระบายน้ำสาธารณะ ร้านอาหาร และครัวมีบ่อดักไขมันรับจากร้านอาหาร และครัว แล้วต่อไปลงท่อสาธารณะ
 - ระบบดับเพลิง มีเครื่องปั้มน้ำขึ้น ไปยังท่อฉีดพ่นอยู่ทุกชั้นพร้อมอุปกรณ์เคมีดับเพลิง
 - ระบบไฟฟ้า ทั่วไปใช้ระบบ Single Phase และ 3 Phase สายไฟเดินร้อยท่อ ดวงโคมส่วนใหญ่เป็นฟลูออเรสเซนต์
 - ระบบป้องกันฟ้าผ่า มีสายล่อฟ้าติดตั้งที่ส่วนบนของอาคารต่อเข้ากับเหล็ก โครงสร้างอาคาร
 - ระบบปรับอากาศ ให้ระบบแยกส่วนติดตั้งในชั้นลอย และชั้นที่ 2
- เนื่องจากเป็นอาคารที่สร้างต่อเนื่องกับอาคารศาลาพระเกษวเดิม จึงมีปัญหาการใช้อาคาร และปัญหาในการออกแบบอื่น ๆ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหา	แนวทางการแก้ปัญหา
1. การระบายอากาศตามธรรมชาติ - อาคารรูปทรงยาว ตามแนวพระเกษว 2. การเข้าถึงอาคารและการสัญจรภายใน - อยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย เข้าออกได้หลายทาง - ผู้ใช้อาคารหลายกลุ่ม อาจารย์-นิสิตและบุคคลภายนอก - ใช้สำหรับกิจกรรมหลายประเภท 3. การจัดพื้นที่ใช้สอย - การรบกวนระหว่างผู้ใช้อาคาร - ต้องเตรียมพื้นที่เพื่อการขยายตัว	- เว้นพื้นที่ว่างบางส่วนเพื่อการระบายอากาศ อากาศเปิดชั้นล่างเป็นโถงสูง - ชั้นล่างเปิดโล่งกระจายจุดเข้าออก โดยรอบอาคาร - แยกทางสัญจรทางตั้งออกอิสระ มีรูปทรงชัดเจน - ออกแบบอาคารให้สามารถควบคุมการ เข้าถึงแต่ละชั้นได้ - จัดลำดับกิจกรรมแต่ละชั้นให้เหมาะสม - ชั้นดาดฟ้าเตรียมไว้เพื่อสร้างหลังคาคลุม ในอนาคต

2.5.2 อาคารในต่างประเทศ¹

อาคารสโมสรนักศึกษาของ Tulane University

สถานที่ : New Orlean, Lousiana

สถาปนิก : Cuatis & Davis, Edwards. Silverstein

สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ห้องสมุดและซิมเนเซียม และอยู่ในเนื้อที่ ๆ เป็นส่วนกลางของมหาวิทยาลัย ศูนย์กลางนักศึกษา Talune นี้ก็เช่นเดียวกับอาคารสโมสรอื่น ๆ ซึ่งรวมกิจกรรมหลายอย่างไว้ภายในอาคารเดียวกัน ดังนั้น จึงนำผังแบบขั้นครึ่งมาใช้เพื่อทำให้ห้องโถงต่าง ๆ ได้อยู่ใกล้จุดควบคุม ที่ชั้นแรกของอาคาร นอกจากส่วนที่ส่วนที่ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ยังถูกจัดไว้อย่างดี โดยที่นักศึกษาหรือผู้ประกอบกิจกรรมนั้น ไม่ต้องเดินขึ้นลงบันไดมากกว่า 1 ช่วง

¹ Architectural Record, November 1960, Page 152

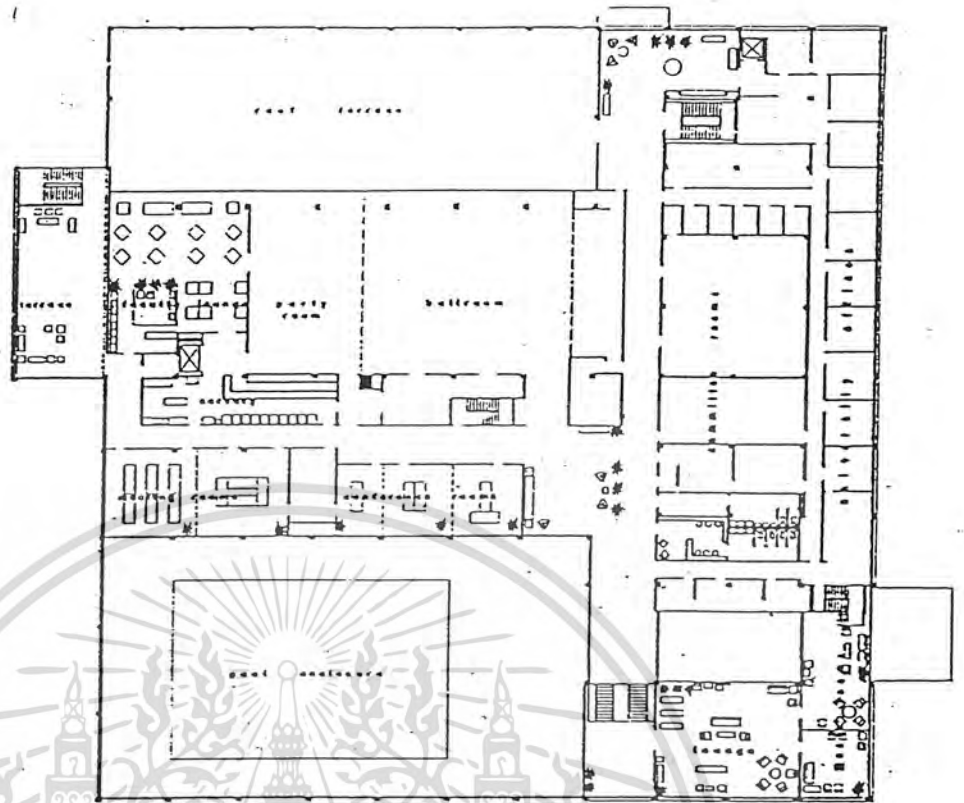
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

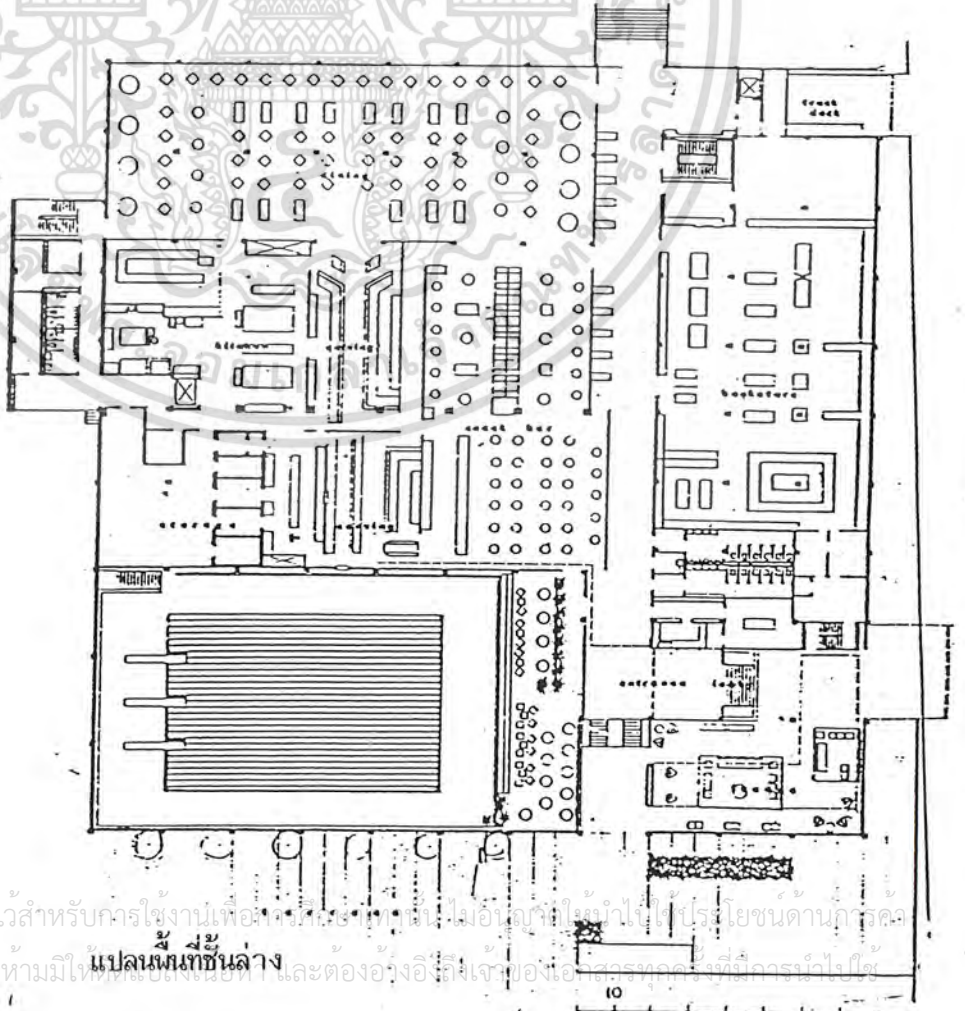
สถาปนิกกล่าวว่า "สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณา คือ ประโยชน์ใช้สอย หลายชนิดที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเกี่ยวกับขนาด ปริมาตร และความสำคัญของแต่ละส่วนควร จะจำมารวมกันได้ ในโครงสร้างที่ง่ายที่สุดที่จะทำได้ ภายในปริมาตรเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกัน นักศึกษาและผู้ที่ใช้อาคาร ก็ควรจะรู้สึกได้ถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

พื้นที่ต่าง ๆ ส่วนมากต้องการปริมาตรที่ใหญ่ แต่บางอันต้องการปริมาตรที่ เล็ก ดังนั้น จึงใช้โครงสร้างสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน ก็เพื่อที่จะให้ความต้องการ ต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างถูกต้อง และในขณะเดียวกันทำให้นักศึกษาสามารถมองวิวจากมุมต่าง ๆ ของอาคารได้ โดยทำแปลน ทางตั้ง เปิด เช่นเดียวกับทางนอน แต่จุดหมายปลายทางที่แท้จริง ต้องการให้จุดประสงค์ต่าง ๆ เหล่านี้สมบูรณ์ในอาคารหลังเดียวกัน โดยปราศจากจากโครงสร้าง ที่สับสนและไม่จำเป็น จึงได้หลีกเลี่ยงการยื่นหรือการทำให้เป็นหยัก ๆ ซึ่งมองดูแล้วทำให้สับสน

แปลนเพนทเฮนบน

แปลนเพนทเฮนล่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านธุรกิจ
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้เผยแพร่ข้อมูลนี้ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลระดับชุมชน ข้อมูลเชิงสถาปัตยกรรมและเชิงเทคนิค

3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลของอำเภอและเทศบาลเมืองหาดใหญ่

อำเภอหาดใหญ่เป็นชื่อรวมของบ้านหาดใหญ่และบ้านโคกเสม็ดชุน ซึ่งหมู่บ้านโคกเสม็ดชุนเดิมเป็นที่เนิน มีผู้คนอาศัยอยู่เบาบาง การคมนาคมไม่สะดวก เต็มไปด้วยป่าเสม็ด ปาล์ก ทนง บึง อยู่มากมาย ต่อมาทางราชการได้ตัดทางรถไฟมาถึงหมู่บ้านนี้ จึงมีประชากรอพยพมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินมากขึ้น สมัยนั้นสถานีรถไฟตั้งอยู่ที่สถานีอุตะเกา (อยู่ทางตอนเหนือของสถานีรถไฟหาดใหญ่ปัจจุบันเป็นเพียงที่หยุดรถไฟ) แต่เนื่องจากสถานีอุตะเกาเป็นที่ลุ่ม เกิดน้ำท่วมบ่อย ทางราชการจึงได้ย้ายสถานีรถไฟเสียใหม่ไปอยู่ที่สถานีชุมทางหาดใหญ่ปัจจุบัน เพราะเป็นที่เนิน น้ำท่วมไม่ถึงและทำเลเหมาะสมกว่า ประชาชนได้ทยอยติดตามกันไปสร้างอาคารบ้านเรือนอยู่บริเวณสถานีนั้นเอง ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า กิจการรถไฟมีผลต่อการขยายตัวของชุมชน และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่อำเภอหาดใหญ่ตลอดมา ชุมชนหาดใหญ่เติบโตอย่างรวดเร็ว จนทางราชการต้องยกฐานะจาก "บ้านหาดใหญ่" เป็นอำเภอมีชื่อว่า "อำเภอฝ่ายเหนือ" นายอำเภอคนแรก คือ หลวงภูวนารถบุรีรักษ์ (อ่อง เควตัมภ์) ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 นายอำเภอนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "อำเภอหาดใหญ่" ในสมัยพระเส็นหามมตรี (ชื่น สุนทรหงส์) เป็นนายอำเภอ และในปี พ.ศ. 2490 จึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอขึ้นเอก

ที่มาของชื่อหาดใหญ่ มีการเล่าขานสืบกันมาเป็น 2 นัย คือ มีหมู่บ้านตั้งอยู่ริมหาดทรายชายคลองอุตะเกา ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอหาดใหญ่ปัจจุบัน เป็นหาดทรายที่มีบริเวณกว้าง และมีแห่งเดียวในอาณาบริเวณคลองนี้ หมู่บ้านนี้จึงเรียกกันว่า "หาดใหญ่" ตามหาดทรายใหญ่แห่งนี้

ส่วนอีกนัยหนึ่งกล่าวกันว่า บ้านหาดใหญ่ ที่เราเรียกกันปัจจุบันนี้ว่า "หาดใหญ่ใน" มีต้นมหาตใหญ่ (ไม้ยืนต้นเนื้อแข็ง ขนาดกลาง เรือนยอดเป็นพุ่ม กลมทึบ ผลสีส้ม) ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านบริเวณนี้ ตามต้นมหาตใหญ่ว่า "บ้านมหาตใหญ่" (ชาวปักษ์ใต้นิยมลดคำคุณหลาย ๆ พยางค์เหลือสั้นพยางค์ที่สุด) และต้นมหาตดังกล่าวในปัจจุบันไม่มีแล้ว เพราะได้ผุพังล้มตายไปตามอายุชั้ย

3.1.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านนโยบาย

อำเภอหาดใหญ่ได้ดำเนินการพัฒนาตามนโยบายของทางรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบายในการพัฒนาในแต่ละสาขาดังนี้

- 1) สาขาการพัฒนาเมืองและการบริหาร
 - (1) จะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อหาวิธีการที่จะให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว
 - (2) จะปรับปรุงหน่วยดับเพลิงให้มีประสิทธิภาพ สามารถจะดับไฟได้อย่างรวดเร็ว
 - (3) จัดระบบการเก็บภาษีให้เป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
 - (4) จะจัดให้มีเครื่องหมายจราจร สัญญาณ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการสัญจรให้ครบถ้วน และเป็นเพราะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวกันมาก
- 2) สาขาการพัฒนาสังคม
 - (1) จะจัดซื้อที่ดินที่สนามจิระนคร ให้มีจำนวนมากเพียงพอที่จะสร้างเป็นศูนย์กีฬาและศูนย์เยาวชนสมบูรณ์
 - (2) จะส่งเสริมในเรื่องการศึกษาและพลาณามัยของประชาชนเป็นสำคัญ และจะจัดสร้างสวนสุขภาพขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นที่พักผ่อน เพื่อความสมบูรณ์ของร่างกาย
 - (3) จะส่งเสริมให้เมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาและการกีฬา โดยจะจัดตั้งสนามกีฬาตามมุมเมืองหาดใหญ่ เพื่อดึงดูดให้เยาวชนในเขตเทศบาล และการกีฬาจะได้ไม่ไปมีว่สมุ่ในสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม
 - (4) จะขยายงานในด้านป้องกันโรคระบาด ส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชน จัดพนักงานส่งเสริมสุขภาพเยี่ยมเยียนสอบถามทุกข์สุขของประชาชนในเขตเทศบาล เพื่อนำไปปรับปรุงสมรรถภาพการบริหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และจะปรับปรุงชุมชนแออัดในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ให้อยู่ในสภาพดีขึ้น
 - (5) จะจัดส่งเสริมเด็กนักเรียนที่ยากจนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลทั้ง 5 โรงเรียน โดยการทำอาหารกลางวัน ตำราเรียน และกระดาษสอบ
 - (6) ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาทุก ๆ ศาสนา และส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวของท้องถิ่น
- 3) สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ

ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่พ่อค้า ประชาชน นักลงทุน มาลงทุนสร้างอาคารพาณิชย์ ศูนย์การค้า โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาให้เมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำมากยิ่งขึ้น
- 4) สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (กายภาพและสภาพแวดล้อม)
 - (1) จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพิ่มแสงสว่าง ไฟสาธารณะของถนนทุกสายในเขตเทศบาล ให้มีความสว่างมากกว่าเดิม จะประสานงานขอความร่วมมือกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ให้มีการดับไฟน้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (2) จะตัดถนนพร้อมทั้งวางท่อระบายน้ำในสถานที่ที่เป็นนอกเขตย่านชุมชนให้เป็นไปตามผังเมือง กระจายความเจริญไปสู่รอบนอก และสะดวกแก่ประชาชนที่จะปลูกอาคารบ้านเรือนในภายหลัง
- (3) จะปฏิวัติถนนด้วยคอนกรีต หรือแอสฟัลต์ติกคอนกรีตของถนนทุกสายในเขตเทศบาลเพื่อให้เป็นถนนชั้นหนึ่ง
- (4) จะจัดสร้างสะพานข้ามทางรถไฟเพิ่มขึ้น โดยจะสร้างที่ปลายถนนสี่จุก
- (5) จัดทำโครงการระบายน้ำฝน โดยให้ระบายลงสู่คลอง เพื่อแก้อาจะไม่ให้เกิดน้ำเสีย และปรับสองข้างคลองเตยให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (6) จะส่งเสริมด้านการเคหะ โดยการสนับสนุนให้การเคหะแห่งชาติมาสร้างที่พักอาศัยเพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีรายได้น้อย ได้มีที่อยู่อาศัยในราคาที่ประหยัดปัญหาชุมชนแออัดให้หมดสิ้นไป
- (7) จะจัดส่วนจรรยาบรรณเพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป ได้มีความรู้เกี่ยวกับการจราจรเพื่อความปลอดภัย
- (8) จะสร้างเมืองขนาดใหญ่ให้สวยงามมีเสน่ห์ร่มรื่น และเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกทั้งจะส่งเสริมการปลูกไม้ใบ ไม้ดอก ในที่สาธารณะให้มากที่สุดให้สมกับเป็นเมืองหลักของภาคใต้

นอกจากแนวนโยบายในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ ทางกองผังภาค สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ยังได้กำหนดนโยบายการวางผัง (Planning Policy) ของผังเมืองรวมขนาดใหญ่ ซึ่งมีลักษณะที่เหมือนกับของจังหวัดสงขลา และสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ คือ วางแนวทางพัฒนาเมืองขึ้นพื้นฐาน ในอันที่จะสนับสนุนสงขลา-หาดใหญ่ให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้ และเพื่อจะให้การวางผังเมืองรวมสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว จึงตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการวางผัง ดังนี้

- 1) เป้าหมายในการวางผัง (Planning Goals)
 - (1) วางแนวทางพัฒนาเมืองทั้ง เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษา การสาธารณสุข และเทคโนโลยีของภาคใต้
 - (2) วางแนวทางพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของภาคใต้
 - (3) เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 2) วัตถุประสงค์ของการวางผัง (Planning Objectives)
 - (1) สนับสนุนโครงการขยายตัวด้านการศึกษาและสาธารณสุข
 - (2) ส่งเสริมโครงการสร้างชุมชนมหาวิทยาลัย
 - (3) พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง การค้าและการบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (4) สนับสนุน โครงการอุตสาหกรรมอื่นเป็นแหล่งจ้างงาน
- (5) วางแผนและควบคุมการใช้ที่ดินให้ถูกต้อง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- (6) เตรียมพื้นที่เพื่อรับการขยายตัวในอนาคต 20 ปี
- (7) สร้างสรรค์และปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- (8) พัฒนาการบริการสังคมให้เพียงพอ
- (9) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและสภาพแวดล้อมทั่วไป
- (10) วางโครงการขายและปรับปรุงระบบการจราจร

3.1.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคม

1) ประชากร

ขนาดประชากรในอำเภอหาดใหญ่ จากสถิติ 2510-2531 อัตราการเพิ่มประชากรในปี 2516-2521 สูงถึงร้อยละ 16 ต่อปี และร้อยละ 3.83 ต่อปี ในช่วง 2526-2531 เนื่องจากเมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางความเจริญของเศรษฐกิจของภาคใต้จากสถิติในเขตอำเภอหาดใหญ่ (ไม่รวมเขตเทศบาล) ปี พ.ศ. 2532 มีประชากร 130,318 คน เป็นชาย 65,197 คน หญิง 65,121 คน มีจำนวนบ้าน 47,668 หลังคาเรือน สำหรับเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่มีจำนวนประชากร 138,707 คน เป็นชาย 69,293 คน หรือร้อยละ 49.96 เป็นหญิง 69,414 คน หรือร้อยละ 50.04 มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 26,751 ครัวเรือน มีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 5.54 คนต่อครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยคิดเป็น 8,148 คนต่อตารางกิโลเมตร ตำบลที่มีประชากรสูงสุดคือ ตำบลคอหงส์ คิดเป็นร้อยละ 24.48 ของประชากรทั้งหมดรองลงมาคือ ตำบลบ้านพรุและตำบลทุ่งตำเสา คิดเป็นร้อยละ 11.85 และ 8.79 ตามลำดับ ส่วนตำบลประชากรน้อยที่สุดคือ ตำบลคลองอู่ตะเภา คิดเป็นร้อยละ 1.3

โครงสร้างประชากรในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ หมวดที่มีประชากรสูงสุดคือ หมวดอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.11 รองลงมาคือหมวดอายุ 20-24 ปี และ 25-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.76 และ 11.26 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 แสดงโครงสร้างหมวดอายุ เพศ ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ หน่วยนับ : คน

หมวดอายุ	จำนวนประชากร		รวม	อัตราส่วนระหว่าง หมวดอายุ
	ชาย 67,965	หญิง 69,028		
0-4	5,902	5,501	10,403	8.32
5-9	6,646	5,088	11,734	8.57
10-14	6,782	6,237	13,959	10.19
15-19	7,879	8,616	16,595	12.11
20-24	7,165	8,948	16,113	11.76
25-29	7,346	8,082	15,428	11.26
30-34	6,302	6,109	12,411	9.06
35-39	4,371	5,124	6,495	6.93
40-44	3,526	3,299	6,825	4.98
45-49	2,848	3,376	6,224	4.54
50-54	3,013	2,936	5,949	4.34
55-59	1,613	1,850	3,463	2.53
60-64	1,712	1,951	3,663	2.68
65-69	707	623	1,330	0.97
70-74	805	543	1,348	0.99
75 ขึ้นไป	418	605	1,053	0.77

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความหนาแน่นของประชากรในปี พ.ศ. 2544 คาดว่าความหนาแน่นสูงสุดจะยังคงอยู่ในเขตเทศบาล โดยเฉพาะย่านพาณิชย์กรรมาใจกลางเมือง อย่างไรก็ตามความเจริญและการขยายตัวสูงสุดคาดว่าจะเกิดขึ้นในบริเวณทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันออกเฉียงใต้ของเมือง

2) การศึกษา

อำเภอหาดใหญ่เป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนการประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในส่วนของรัฐบาลและเอกชน ดังนี้

(1) โรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา	11 แห่ง	จำแนกเป็น
- โรงเรียนอนุบาลเอกชน	11 แห่ง	
(2) โรงเรียนระดับประถมศึกษา	80 แห่ง	จำแนกเป็น
- โรงเรียนของสำนักงานการประมง	64 แห่ง	
- โรงเรียนของเทศบาล	5 แห่ง	
- โรงเรียนภาคเอกชน	11 แห่ง	
(3) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	16 แห่ง	จำแนกเป็น
- โรงเรียนของกรมสามัญศึกษา	6 แห่ง	
- โรงเรียนภาคเอกชน	10 แห่ง	
(4) โรงเรียนอาชีวศึกษา	13 แห่ง	
(5) วิทยาลัย	1 แห่ง	
(6) มหาวิทยาลัย	1 แห่ง	
(7) โรงเรียนสอนศาสนา	4 แห่ง	
(8) โรงเรียนฝึกสอนอาชีพ	14 แห่ง	
(9) โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่	3 แห่ง	
(10) ห้องสมุด	3 แห่ง	

3) การแพทย์และสาธารณสุข

มีหน่วยงานที่ให้บริการด้านสาธารณสุขในเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง คือ โรงพยาบาลหาดใหญ่เป็นโรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โรงพยาบาลเสนาณรงค์ สังกัดกรมแพทย์ทหารบก กระทรวงกลาโหม นอกจากนี้โรงพยาบาลเอกชนอีก 5 แห่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีสถานพยาบาลเอกชนที่ไม่มีเตียงอีกหลายแห่งและมีสถานื่อนามัย 18 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) การศาสนา

ประชาชนในอำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 70 ศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 20 ศาสนาคริสต์และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 10 ประชาชนทุกศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่มีข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งทางศาสนาแต่อย่างใด ศาสนสถานในอำเภอหาดใหญ่ประกอบด้วย วัด 51 แห่ง สำนักสงฆ์ 6 แห่ง ที่พักสงฆ์ 10 แห่ง มัสยิด 32 แห่ง โบสถ์คริสต์ 3 แห่ง ศาลเจ้า 8 แห่ง และโรงเจ 4 แห่ง

5) ทนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวท้องถิ่นทั่วไปได้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมโบราณกาลของตนไว้หลายอย่าง โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวกับการทางศาสนา ได้แก่ ประเพณีชกพระ การทำบุญวิสาขเดือนสิบ วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ พิธีลอยกระทง เป็นต้น การละเล่นและกีฬาพื้นเมืองที่ยังเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน คือ การชนโค รวมทั้งการชนไก่ กัดปลา มหรสพพื้นเมืองที่เป็นที่นิยม คือ หนังตลุง และมโนรา

6) การปกครอง

การปกครองท้องที่อำเภอหาดใหญ่ แบ่งการปกครองออกเป็น 15 ตำบล 121 หมู่บ้าน และนอกจากนี้ยังมีหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3 หน่วย คือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ สุขาภิบาลบ้านพรุ และสุขาภิบาลพะตง

3.1.3 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1) การเกษตรกรรม

อำเภอหาดใหญ่มีพื้นที่การเกษตร 504,996 ไร่ เป็นสวนยางพารา 409,918 ไร่ ทำนา 70,039 ไร่ ไม้ผล 10,717 ไร่ พืชผัก 1,450 ไร่ พืชเศรษฐกิจอื่น ๆ 9,131 ไร่ ผลผลิตทางเกษตรคิดเป็นมูลค่าประมาณ 2,541,290,000 บาท

2) การค้าและพาณิชยกรรม

อำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้าที่สูงที่สุดของจังหวัด การประกอบการค้าโดยทั่วไป มีทั้งการค้าส่ง การค้าปลีก ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีผู้ใช้แรงงานในการประกอบอาชีพค้าขายและบริการต่าง ๆ มากที่สุดคือ ประมาณร้อยละ 79.8 สินค้าที่นับว่าเป็นสินค้าหลักและมีความสำคัญกว่าสินค้าประเภทอื่น ๆ ที่ทำการซื้อขายกันในหาดใหญ่ได้แก่ ยางพารา มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ โดยส่งไปจำหน่ายยังประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ แร่ดีบุก วุลแฟรม ผลไม้ เป็นต้น

3) อุตสาหกรรม

หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางของโรงงานอุตสาหกรรมคือ มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด ในจังหวัด เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งคมนาคม มีความสะดวกในด้านธุรกิจและการติดต่อทั้งด้านการเงินและการธนาคาร สำหรับอุตสาหกรรมหลักในหาดใหญ่สามารถที่จะแยกได้ ดังนี้คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ มีประมาณร้อยละ 28 โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องจักร ประมาณ ร้อยละ 16 และโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 13 สำหรับอุตสาหกรรม อาหารทะเลกระป๋อง และอาหารทะเลแช่แข็ง มีแนวโน้มดีขึ้น เนื่องจากตลาดต่างประเทศให้ความ สนใจ ประกอบกับรัฐบาลมีโครงการตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ขึ้นที่หาดใหญ่

4) การเงินและการคลัง

(1) การเงินและสถาบันการเงิน โดยที่อำเภอหาดใหญ่เป็นศูนย์กลาง ของธุรกิจทุกประเภท จึงมีปริมาณเงินที่หมุนเวียนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงมีสถาบันด้านการเงิน มากที่สุดในจังหวัด ปัจจุบันหาดใหญ่มีสถาบันการเงิน จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 51.7 ของ จังหวัด โดยเป็นธนาคารพาณิชย์มากที่สุดจำนวน 23 แห่ง

(2) การคลังอำเภอ หาดใหญ่มีความสามารถทางการคลังในระดับสูง พอสมควร กล่าวคือ สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้ทั้งสิ้น 376,006,841 บาท ในปี 2531 เพิ่มขึ้น จากปี 2530 เป็นจำนวนเงิน 66,514,145 บาท ในจำนวนนี้ภาษีการค้าเป็นจำนวนสัดส่วนสูงที่ สุด คือ ร้อยละ 326 รองลงมา ได้แก่ ภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงิน ได้นิติบุคคลตามลำดับ

(3) การคลังเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อยู่ในฐานะเกินดุลย์ คิดมีรายรับ จริง สูงกว่ารายจ่ายจริงทุกปี ถือว่ามีเสถียรภาพทั้งนี้เกิดจากราย ได้ภาษีอากรที่เก็บได้ปีละจำนวน ร้อยละ 50-60 ของราย ได้ทั้งหมด ซึ่งทำให้เทศบาลสามารถเลี้ยงตัวเอง ได้อย่างดี

ตารางที่ 21 แสดงรายรับและรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2531
ของเทศบาลเมืองหาดใหญ่

หน่วยนับ : บาท

รายรับ	รายจ่าย
239,134,265	220,918,276

ที่มา : เทศบาลเมืองหาดใหญ่

5) การสหกรณ์

จากการสำรวจเมื่อ 31 ธันวาคม 2532 อำเภอหาดใหญ่มีการสหกรณ์ที่ ได้รับการจดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 จำนวนทั้งสิ้น 11 สหกรณ์ ดังนี้

ตารางที่ 22 แสดงทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ในอำเภอหาดใหญ่

สหกรณ์	ทุนเรือนหุ้น (บาท)	จำนวนสมาชิก (คน)
สหกรณ์การเกษตรหาดใหญ่ จำกัด	2,239,900	1,062
สหกรณ์ผู้ใช้น้ำคลองแห-คูเต่า จำกัด	51,820	374
สหกรณ์ออมทรัพย์กองบิน 56 จำกัด	2,251,300	436
สหกรณ์ออมทรัพย์ ร.5 พัน 4 จำกัด	800,440	194
สหกรณ์ออมทรัพย์ค่ายเสนาณรงค์ จำกัด	3,416,750	783
สหกรณ์เดินรถหาดใหญ่ จำกัด	1,251,500	838
สหกรณ์เดินรถเล็กสงขลาหาดใหญ่ จำกัด	1,165,000	1,179
สหกรณ์เครดิตยูเนียนหาดใหญ่ จำกัด	835,000	751
สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำกัด	1,103,550	137
สหกรณ์ร้านค้ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำกัด	226,700	1,716

6) การกระจายรายได้ครอบครัว

ครอบครัวในเขตเทศบาลหาดใหญ่มีรายได้เฉลี่ยค่อนข้างสูง คือประมาณ 6,800 บาทต่อครอบครัว ซึ่งเป็นผลพวงจากสภาพเศรษฐกิจของเมืองที่มีลักษณะเป็นการค้าและการบริการ เมื่อเทียบกับ 6,300 บาท/เดือน ในกรุงเทพ และ 4,600 บาท/เดือน ในเขตเทศบาลอื่น ๆ ไม่รวมภาคกลางและกรุงเทพ ซึ่งนับว่ามีรายได้ค่อนข้างสูง

3.1.4 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านภาษาภาพ

1) ที่ตั้ง

อำเภอหาดใหญ่ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 7 องศา 17 ลิบดา - 7 องศา 56 ลิบดา เหนือและเส้นแวงที่ 100 องศา 1 ลิบดา - 101 องศา 6 ลิบดา ตะวันออก มีพื้นที่รวมทั้งหมด 1,153 ตร.กม. หรือ 721,676 ไร่ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ทะเลสาบสงขลา เขตอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอรัตภูมิ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอจะนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้